

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Χριστόδ. Γ. Κωνσταντόπουλος, αρχμ.: Ως Έλληνες και Ορθόδοξοι έναντι του Ισλάμ	3
Διον. Κ. Μαγκλιβέρας: Τα ανθρωποειδή του σκότους και της λάσπης	9
Νικ. Σπ. Βούλγαρης: Η υμνωδία κατά την Αγία Γραφή	12
Ισιδ. Ι. Πρώιος: Η σημασία της ιστορίας του έθνους μας για την ελληνική νεότητα	14
Βασ. Χαραλαμπόπουλος: Ησιόδου «Έργα και ημέραι»	16
Αρ. Π. Αντωνοπούλου: Η προετοιμασία των γονέων για την αγωγή των παιδιών (Α')	18
Χριστόφ. Στρατούρης: Πυθαγόρας, πνευματικός δάσκαλος, επιστήμονας και φιλόσοφος	21
Ευστ. Ριμπάς: Ελευθερία, αγάπη και αγωγή σήμερα	24
Μ. Βασιλείου: Διά την επαγωγόν διδασκαλίαν	25
Νικ. Τσιρώνης: Θεατρικές παραστάσεις για παιδιά	26
Νικ. Κάτσας: Αιγινήτικη αγγειοπλαστική και αγγειογραφία	28
Αγγ. Δρίβα: Η συμβολή της χριστιανικής κατασκήνωσης στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του παιδιού	30
Απόψεις αναγνωστών: Επιστολές των: Χρυσ. Σύρκου, Μερ. Ν. Σπυροπούλου & Ν. Γ. Πούλη	32
Ν. Τυπάλδος: Μια παιδική καρδιά (ποίηση)	35

«ὄν τρόπον ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος
ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων» (Ψαλμ. μα΄, 2)

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ – ΕΚΔΟΤΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ»
ΣΥΛΛΟΓΟΥ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ»

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ

Χρυστ. Γ. Κωνσταντόπουλος
Συντάσσεται από επιτροπή

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

1) ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ «ΑΠ. ΠΑΥΛΟΣ»
ΙΣΘΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ, Τ.Κ. 20100
Τηλ.: 27410-29663 & 6932-659820
FAX: 27410-75727

2) ΣΥΛΛΟΓΟΣ «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ»
ΓΕΛΩΝΟΣ 9, Τ.Κ. 11521 ΑΘΗΝΑ
Τηλ.: 210-6443294

Τύποις: Paper Graph
Ετήσια εισφορά 15 ευρώ
Συνδρομές υποστηρικτών γίνονται δεκτές.

(ΠΕΡΙΟΔΟΣ Α΄ 1989 – 1998, τ. 100)

ΕΤΟΣ 3ο - ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄ • ΤΕΥΧΟΣ 16ο (116ο) • ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2011

Δέηση για τον καινούριο χρόνο

«Ὁ τῶν αἰώνων ποιητής καί δεσπότης,
Θεέ τῶν ὅλων ὑπερούσιε ὄντως,
τὴν ἐνιαύσιον εὐλόγησον περίοδον,
σώζων τῷ ἐλέει σου τῷ ἀπείρῳ, Οἰκτίρμον,
πάντας τοὺς λατρεύοντας σοί τῷ μόνῳ δεσπότη καί
ἐκβοῶντας φόβῳ·
Λυτρωτά, εὐφορον πᾶσι τό ἔτος χορήγησον.»

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ - ΠΑΙΔΕΙΑ - ΠΑΤΡΙΔΑ

«ΩΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΙ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ»

του Αρχιμ. Χριστοδούλου Γ. Κωνσταντοπούλου

Το Ισλάμ, οραματιζόμενο επαναφορά των Οθωμανικών Βαλκανίων (βλ. Αχμέτ Νταβούτογλου, «Το Στρατηγικό Βάθος»), σαν πρώτη χώρα πρόσβασης έχει την Ελλάδα.

Ο κίνδυνος είναι ορατός. Η σύνεση υπαγορεύει ότι έπρεπε, ή τουλάχιστον πρέπει από τώρα, να προετοιμαζόμαστε.

Θα παρουσιάσουμε με ποιες αρχές οι Μουσουλμάνοι θέλουν το Ισλάμ να εμφανίζεται στην εποχή μας, ακόμη, το τι αναφέρεται στο Κοράνιο σχετικά με την εξάπλωση του Ισλάμ και πώς ελίσσονται σήμερα οι Μουσουλμάνοι ως προς την επικράτησή τους.

Ο Μωάμεθ (570 - 632 μ.Χ.), παρακολουθώντας ως έφηβος στην Αραβία τα καραβάνια του θείου του, ερχόταν σε επαφή με χριστιανούς και εβραίους, από τους οποίους έπαιρνε στοιχεία σχετικά με τη θρησκεία τους. Οι επαφές του τού δημιούργησαν προβληματισμό, αφού ζούσε ανάμεσα σε Άραβες ειδωλολάτρες. Όταν ανδρώθηκε,

συνέχισε ν' ασχολείται με το εμπόριο. Νυμφεύθηκε με μια πλούσια γυναίκα, κατά δεκαπέντε χρόνια μεγαλύτερή του, με την οποία απέκτησε τέσσερα κορίτσια. Μετά το θάνατο της γυναίκας του επιδόθηκε περισσότερο στη γνώση των θρησκευμάτων. Σύμφωνα με τις νέες του αντιλήψεις, δεν ήταν δυνατό να προσκυνούνται τα είδωλα ως θεοί.

Ο Μωάμεθ αποσυρόταν σε μια σπηλιά, για να προσεύχεται και να στοχάζεται μόνος του. Σύμφωνα με τη μουσουλμανική παράδοση, την 27η νύχτα του μήνα του Ραμαζανιού του 610 μ.Χ. εμφανίστηκε στον Μωάμεθ ο αρχάγγελος Γαβριήλ, καλώντας τον στην προφητική του αποστολή και κάνοντάς του τις πρώτες αποκαλύψεις, που αργότερα συμπεριλήφθηκαν στο Κοράνιο.

Το Κοράνιο «αποκαλύφθηκε» σταδιακά στον Μωάμεθ κατά τη διάρκεια της ζωής του. Οι «αποκαλύψεις» αυτές, αρχικά, εντυπώνονταν στη μνήμη εκείνων στους οποίους τις αφηγήτο, ενώ κάποια εδάφια, γράφονταν πάνω σε

φύλλα φοινικιάς, σε πέτρες και σε κάθε άλλο υλικό που μπορούσε να χρησιμοποιηθεί (πρβλ. «Το ιερό Κοράνι», εκδόσεις Κάκτος, Αθήνα 2002, σελ. 15).

Με την ιδιότητα του προφήτη δίδασκε τη νέα του θρησκεία. Στην αρχή φερόταν προς όλους με καλοσύνη. Όμως στη συνέχεια, επειδή αντιμετώπιζε αντίδραση και διωγμούς από τους κατοίκους της Μέκκας, έγινε σκληρός και εκδικητικός. Οι οπαδοί του άρχισαν να πληθαίνουν και, προς αποφυγή των διωγμών από μέρους των κατοίκων της Μέκκας, μετέβη το 622 μ.Χ. στην πόλη Μεδίνα. Το έτος 622 ονομάστηκε Εγίρα (μετανάστευση). «Εγίρα» είναι, ως γνωστόν, η αρχή του μουσουλμανικού ημερολογίου. Ο Μωάμεθ με την αύξηση των οπαδών του στη Μέκκα κατάρτισε αξιόμαχο στρατό και άρχισε να επιτίθεται εναντίον άλλων χωρών και φυλάρχων. Στις μάχες έδειχνε σκληρότητα. Μετά το θάνατο της πρώτης συζύγου του απέκτησε και άλλες συζύγους.

Αφετηρία των στρατιωτικών επιτυχιών των μουσουλμάνων θεωρείται η σύγκρουση που έλαβε χώρα το 624 μ.Χ. στο Badr. Ο στρατός της Μέκκας, αν και αποτελείτο από 950 άνδρες, όντων των Μουσουλμάνων μόνο 324, στη μάχη που ακολούθησε τελικά κατατροπώθηκε. Η νίκη του Μωάμεθ θεωρήθηκε ως ιδιαίτερη εύνοια του Θεού και απετέλεσε αποφασιστική καμπή στην ιστορία του Ισλάμ. Τότε για πρώτη φορά οι μουσουλμάνοι που έπεσαν στο πεδίο της μάχης ανακηρύχθηκαν μάρτυρες και το γόητρο του Μωάμεθ ανυψώθηκε.

Πέτυχε να συγκεντρώσει νέες δυνάμεις, δημιουργώντας φιλικές σχέσεις με φυλές που διαβιούσαν γύρω από τη Μεδίνα. Τις σχέσεις αυτές τις ανέπτυξε παίρνοντας ως συζύγους και γυναίκες από διάφορες φυλές. Νυμφευόταν και χήρες πολεμιστών που είχαν φονευθεί σε αγώνες υπέρ του Ισλάμ. Την τελευταία περίοδο είχε εννιά νομίμους συζύγους. Για την αντιμετώπιση των ψιθύρων, ο Μωάμεθ φρόντιζε να επικαλείται θείες αποκαλύψεις. Δεν είναι σπάνιο στην ιστορία, οι ισχυροί να παρακάμπουν την παρανομία διά της θεοπίσεως νόμων! Τέτοιες μάλιστα περιπτώσεις για νομιμοποίηση περιελήφθησαν στο ιερό βιβλίο. Διαβάζουμε λ.χ. στο Κοράνιο:

«Ω, Προφήτα! Επιτρέπεται σοι να συζευχής μετά των γυναικών ας επροικοδότησας, των αιχμαλώτων ας δια της δεξιάς σου απέκτησας, των θυγατέρων των θείων σου...» (Οι Ομόσπονδοι, 33:49).

Ο γάμος του Μωάμεθ, όπως τονίζεται στην προφητεία του Κορανίου, με τη σύζυγο του θετού υιού του Ζαϊνάμπ έγινε κατ' εντολήν του Θεού, *«ίνα μάθωσιν οι πιστοί ότι δεν αμαρτάνουσι νυμφευόμενοι τας γυναίκας των θετών υιών των, αφού ούτοι διαζευχθώσι απ' αυτών»*.

Το Κοράνι είναι το αρχαιότερο και μέχρι σήμερα το τελειότερο, όπως πιστεύεται, έργο της αραβικής πεζογραφίας. Είναι αντίγραφο του Βιβλίου του Θεού, που υπάρχει στον ουρανό και αποκαλύφθηκε στο Μωάμεθ από τον αρχάγγελο Γαβριήλ.

Οι διάφοροι λαοί στους οποίους αποκαλύφθηκαν οι ιερές Γραφές, κυρίως οι Ιουδαίοι και οι χριστιανοί, παρανόησαν και αλλοίωσαν την αληθινή θρησκεία που από τον Αδάμ και τον Νώε πέρασε στον Αβραάμ, στον Μωυσή και στον Ιησού. Έτσι, «το Κοράνι έρχεται να επαναφέρει την ανθρωπότητα στο σωστό δρόμο της αληθινής θρησκείας του Θεού» (βλ. «Το ιερό Κοράνι». Εκδόσεις Κάκτος, Αθήνα 2002, σελ. 13). Είναι χωρισμένο σε 114 κεφάλαια (σούρα), καθένα εκ των οποίων χωρίζεται σε επιμέρους εδάφια.

«Πρέπει ωστόσο να ληφθεί υπόψη πως το Κοράνι περιέχει αρκετά χωρία τα οποία, μολονότι δεν μπορούν να θεωρηθούν τελείως ακατανόητα, επιδέχονται όμως πολλές ερμηνείες» (βλ. «Το ιερό Κοράνι», εκδόσεις Κάκτος, Αθήνα 2002, σελ. 16).

Παραθέτουμε πληροφορίες από το διαδίκτυο για την εξάπλωση του Ισλάμ.

Οι στατιστικές μαρτυρούν ότι το Ισλάμ είναι η πιο γρήγορα εξαπλούμενη θρησκεία στον κόσμο! Το 1999 ο αριθμός των Μουσουλμάνων έφτασε στο ένα δισεκατομμύριο διακόσια εκατομμύρια. Τώρα έχει εξαπλωθεί σε όλες τις Ηπείρους. Υποστηρίζεται από τους μουσουλμάνους ότι η εξάπλωσή του αυτή είναι ένα καταπληκτικό θαύμα: «Αν λάβουμε υπόψη ότι αυτό το χαντίθ (η παράδοση) ειπώθηκε από τον Μωάμεθ τη στιγμή που οι Μουσουλμάνοι ήταν ολίγοι, διακρίνουμε το μεγαλείο του θαύματος». Το γεγονός αυτό πιστεύουν οι Μουσουλμάνοι

ότι έρχεται ως απάντηση σε εκείνους που ισχυρίζονται πως το Κοράνιο γράφτηκε από τον Μωάμεθ, επειδή ήταν αδύνατο για οποιονδήποτε να προβλέψει ότι το Ισλάμ θα εξαπλωθεί με αυτόν τον εκπληκτικό τρόπο (βλ. τις απόψεις του μουσουλμάνου συγγραφέα *Abduldaem Al-Kahee*, www.kaheel7.com/el - *Muslim Population Statistics*, www.muslim-canada.org.)

Τόσο για τον τρόπο της εξάπλωσης του Ισλάμ κατά τη διαρρέυσασα μεγάλη χρονική περίοδο, όσο και για τις αρχές του Κορανίου θα αναφερθούν τα προσήκοντα, μετά την παράθεση των αρχών του Ισλάμ, όπως μας τις χρυσώνουν σήμερα οι Μουσουλμάνοι.

Από το βασικό μουσουλμανικό έργο με τίτλο «ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ», που έχει συγγραφέα ένα διάσημο δημοσιογράφο και αρχισυντάκτη μεγάλων εφημερίδων της Ινδίας, τον **Αμπούλ - άλα Αλμαουντούνι**, και το οποίον έργο έχει μεταφραστεί σε 15 γλώσσες, μεταφέρουμε αποσπασματικά τα ακόλουθα:

Το Ισλάμ ρυθμίζει τη ζωή του ανθρώπου από τη γέννησή του μέχρι το θάνατο.

Η μεγαλύτερη ανάγκη του ατόμου είναι να βρει κάποιον που θα του δείξει σε ποιον ανήκει και ποιος του προσφέρει όλα όσα διαθέτουν η γη και οι ουρανοί, καθώς και τι ζητάει αυτός ο χορηγός.

Η πίστη στον προφήτη πρέπει να είναι απόλυτη και να συνεπάγεται την

υπακοή σε κάθε του διαταγή και απαγόρευση... Είναι καθήκον σου, λοιπόν, να ψάξεις για τον αληθινό προφήτη του θεού... Δεν πρέπει, βέβαια, να ξεχνάς ότι τον προφήτη τον στέλνει ο δοξασμένος θεός.

Ένας μόνο άνθρωπος θα πρέπει να είχε δημιουργηθεί στην αρχή και απ' αυτόν κατόπιν έγιναν όλες οι ανθρωπίνες φυλές. Το πλάσμα αυτό από το οποίο προέρχεται το ανθρώπινο γένος είναι ο Αδάμ. Είναι αυτός που διάλεξε ο Θεός για να τον κάνει πρώτο του προφήτη στη γη.

Απ' την αρχή της δημιουργίας του ανθρώπινου γένους το Ισλάμ ήταν η μόνη και πραγματική θρησκεία και ο κάθε προφήτης σε κάθε εποχή και χώρο μόνο τη θρησκεία αυτή δίδασκε.

Αλλά, μερικοί λάτρεψαν τους ίδιους τους προφήτες. Μερικοί είπαν πως ο ίδιος ο θεός κατέβηκε στη γη με τη μορφή του προφήτη του, ενώ άλλοι θεώρησαν τον προφήτη τους θεό, ή ακόμη συνεταίρο του θεού ως προς τη θεία υπόσταση. **(sic)**

Τα προηγούμενα έθνη αλλοίωσαν την πραγματική τους θρησκεία (το Ισλάμ) και εφεύραν μόνα τους τις διάφορες θρησκείες. Η θρησκεία λ.χ. που δίδαξε ο Ιησούς Χριστός είναι το γνήσιο Ισλάμ. Οι μεταγενέστεροι του Χριστού, όμως, τον θεοποίησαν και ανακάτεψαν τις αγνές και καθαρές διδαχές του με τις δικές τους δεισιδαιμονίες. Έτσι βγήκε στον κόσμο μια καινούργια θρησκεία, που την ονόμασαν οι ίδιοι Χριστιανισμό. **(sic)**

Μόνο ο θεός γνωρίζει πόσες χιλιά-

δες χρόνια χρειάστηκαν για την διαπαιδαγώγηση των εθνών της γης.

Για όλους τους λαούς και για όλα τα έθνη της γης στάλθηκε ένας προφήτης, **ο κύριός μας ο Μωάμεθ**, στην αραβική χερσόνησο.

Το αραβικό έθνος ήταν το πιο κατάρλληλο για το παγκόσμιο μήνυμα, γιατί αυτό δεν είχε φτάσει στο στάδιο πολιτιστικής ανάπτυξης. Οι άραβες, ωστόσο, ήταν άξιοι ν' αναστατώσουν τον κόσμο, όταν κάποιος μεγαλοφυής άνθρωπος φρόντιζε για την διαφώτιση και την ηθική τους εξύψωση... Από τέτοιο ζωντανό, θαρραλέο και μεγαλοπρεπές έθνος είχε ανάγκη το παγκόσμιο μήνυμα, για να εξαπλωθεί και να φτάσει το περιεχόμενό του σε ολόκληρο τον κόσμο.

Σ' αυτό το έθνος, λοιπόν, και κάτω από τέτοιες συνθήκες γεννήθηκε ένα παιδί που, πριν να δει το φως της ζωής, είχε πεθάνει ο πατέρας του... Το παιδί έμεινε αγράμματο. Ποτέ του δεν είπε ψέμα και δεν έβλαψε κανέναν...

Όταν έφτασε στα σαράντα του χρόνια δεν άντεξε το σκοτάδι που σκέπαζε κάθε τομέα της κοινωνίας και αποφάσισε να φύγει από τη Μέκκα και να περάσει πολλές μέρες στον κόσμο της μοναξιάς και της απομόνωσης.

Στην απομόνωση αλλάζει η ζωή του. Βγαίνει από τη σπηλιά και καλεί τους συνανθρώπους του να είναι ειλικρινείς και δίκαιοι στα έργα και τα λόγια τους.

Μόνο ο πιστός και ο καλός άνθρωπος θα μπει στον παράδεισο. Ενώ όποιος δεν έζησε σωστά θα βρει την οδυνηρή καταδίκη και θα σταλεί στην κόλαση.

Όμως, οι πατριώτες του Μωάμεθ άρχισαν να τον κυνηγούν, όχι για τίποτε άλλο, παρά μόνο επειδή δυσφήμιζε τα έθιμά τους και τις ανόητες αντιλήψεις τους. Τον κακοποίησαν, τον έβρισαν, τον λιθοβολήσαν και συνωμότησαν να τον δολοφονήσουν.

Υστερα απ' αυτά, μπορεί κανείς να φανταστεί αν είναι δυνατόν να υπάρξει άνθρωπος πιο ηθικός, πιο ειλικρινής και με μεγαλύτερη από τον Μωάμεθ αυτοθυσία;

Αυτός ο αγράμματος άνθρωπος καθιέρωσε τους νόμους του πριν από δεκατέσσερις αιώνες. Ακόμη και σήμερα δεν μπορούμε να βρούμε ένα κομμάτι που να χρειάζεται αλλαγή ή αναθεώρηση, ούτε έστω μια παράγραφο που να μπορεί ν' αφαιρεθεί. **(sic)**

Αν, ύστερα από τόσα εκπληκτικά προτερήματα, έλεγε στον κόσμο ο Μωάμεθ: «Εγώ δεν είμαι σαν και εσάς, είμαι υπεράνω του ανθρώπινου γένους», δεν θα τολμούσε κανείς ν' απαντήσει και να τον διαψεύσει στον ισχυρισμό του. Κι όμως, ποτέ δεν είπε κάτι τέτοιο...

Αν από τη μια πλευρά κρίνουμε τα χαρίσματά του, θα δούμε ότι κανέναν άλλον πριν ή μετά από αυτόν δεν γέννησε η ανθρωπότητα που να του μοιάζει σ' όλα αυτά. **(sic)**

Αυτός ο ηθικός άνθρωπος είναι ο κύριός μας ο Μωάμεθ του Αμπντού - λα. Και η απόδειξη της προφητείας του είναι η φιλαλήθειά του...

Οι παλαιοί προφύτες πέθαναν, επειδή οι άνθρωποι αλλοίωσαν τις διδαχές

τους και τις ανακάτεψαν με ό,τι ήθελαν οι ίδιοι...

Όμως, ο προφύτες Μωάμεθ εξακολουθεί να ζει, γιατί παραμένει ζωντανή ακόμα η διδασκαλία του. Και στα χέρια μας, επίσης, εξακολουθεί να υπάρχει αυθεντικό το τίμιο Κοράνι.

Ο δοξασμένος θεός διάλεξε έναν σεβαστό άγγελο, τον Γαβριήλ,... που κατέβηκε με το Κοράνι στον προφύτε Μωάμεθ.

Με όσα πιο πάνω παραθέσαμε και με άλλα παρόμοια μας «διαφωτίζει» ο περιώνυμος Αμπούλ - άλα Αλμαου-ντούντι στο έργο του «ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΙΣΛΑΜ», ότι εκφράζουν την ψυχή του ιερού Κορανίου. Αλλά, το πόσον οι απόψεις αυτές των μουσουλμάνων απέχουν από την αλήθεια, μπορεί καθένας αμερόληπτος ερευνητής να διαπιστώσει, αν ρίξει μια προσεκτική ματιά στο «ιερό» Κοράνι, που, όπως ισχυρίζονται οι πιστοί του Ισλάμ, δόθηκε από τον ουρανό.

Ο χαρακτήρας του Ισλάμ υπήρξε επιθετικός. Εκεί που η πειθώ δεν έφερνε αποτέλεσμα, η σπάθη απειδεικνύετο πιο αποδοτική. Η διάδοση του μουσουλμανισμού μέσω του «ιερού πολέμου» ενεύρωσε το Ισλάμ στις περιόδους της επέκτασής του. Και κατόρθωσε να επιβάλει, δια της βίας, με ταχύτητα αστραπής την κυριαρχία του. «Δεν χρειάστηκε το Ισλάμ για να επικρατήσει, όπως ο Χριστιανισμός, εκατομμύρια μαρτύρων εκ των οπαδών του. Προτίμησε να τους αναζητήσει με ταξύ των οπαδών των αντιπάλων θρη-

σκειών», καθώς ευστοχότατα παρατηρεί ο Μακ. Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας κ. Αναστάσιος στο έργο του «Ισλάμ».

Οι περί ιερού πολέμου **τζιχάντ (jihad)** παροτρύνσεις του Κορανίου για μαχητική αντιμετώπιση των «απίστων» είναι πολλές. Αναφέρουμε ενδεικτικά μερικές απ' αυτές. Τα εδάφια του Κορανίου τα έχουμε πάρει από το «Ιερό Κοράνιο» (Μετάφραση - σχόλια Γ. Πεντάκη, 2η έκδοση. Εκδοτικός οίκος Δημιουργία, Αθήνα, 1995).

«Φονεύετε (τούς πολεμοῦντας ὑμᾶς) ὅπου τούς εὕρητε, καί ἀποδιώξατε αὐτούς ὅθεν ἀπεδίωξαν ὑμᾶς. Ὁ πειρασμός τῆς εἰδωλολατρείας εἶναι χείρων τῆς ἐν τῷ πολέμῳ σφαγῆς» (**Ὁ Βούς, κεφ. 2, 187**).

«Μάχεσθε μέχρις ὅτου ἀποσοβηθῇ ἀφ' ὑμῶν ὁ κίνδυνος τοῦ πειρασμοῦ καί ὅταν δέν ὑπάρχη ἄλλη λατρεία εἰμὴ ἡ τοῦ μόνου Θεοῦ» (**Ὁ Βούς, κεφ. 2, 189**).

«Ὅποταν συναντᾶτε τούς ἀπίστους φονεύετε καί κατασφάζετε, συγκρατοῦντες στερεῶς τὰ δεσμά τοῦ αἵματός» (**Ὁ Μωάμεθ, κεφ. 47, 4**).

«Πολεμεῖτε αὐτούς (τούς ἀπίστους) μέχρις οὔ δέν θά ὑπάρχη πλέον πειρασμός, μέχρις οὔ δέν θά ὑπάρχη ἄλλη θρησκεία, παρά ἡ τοῦ μόνου Θεοῦ» (**Τά λάφυρα, κεφ. 8, 40**).

«Ἐάν δυνηθῇς νά αἰχμαλωτίσῃς αὐτούς ἐν τῇ μάχῃ, ἐξολόθρευσον διά τῆς τιμωρίας των τούς ἀκολουθήσαντας αὐτούς...» (**Τά λάφυρα, κεφ. 8, 59**).

«Ὅταν παρέλθωσιν οἱ ἱεροὶ μῆνες, τότε φονεύετε τούς πολυθεϊστάς, ὅπου ἂν συναντήσητε. Ζωγρεῖτε δέ πολιορ-

κοῦντες καί ἐνεδρεῦντες αὐτούς» (**Ἡ Μετάνοια, κεφ. 9, 5**).

«Ἐάν ὁμως μετά τήν συνομολογηθεῖσαν συνθήκην παραβιάζοντες τόν ὄρκον αὐτῶν προσβάλλωσι τήν ὑμετέραν πίστιν, φονεύετε τούς ἱεροφάντας τῶν ἀπίστων» (**Ἡ Μετάνοια, 9, 12**).

Οπως διαπιστώνουν οι αναγνώστες μετά τις πιο πάνω αναφορές στο Κοράνιο, η κλασική σημασία της εντολής τζιχάντ (ιερός πόλεμος) παραμένει αναμφισβήτητος. «Οι εκτός της κυριαρχίας του Ισλάμ χώρες ονομάζονται «Οἶκος πολέμου» (Dar al- Harb) και αντιδιαστέλλονται του «Οἴκου του Ισλάμ» (Dar al- Islam). Είναι περιοχές αγώνος, έως ότου τεθούν διά της τζιχάντ υπό το κράτος της αληθούς πίστεως. Στην εποχή μας είναι καταφανής η τάση των Μουσουλμάνων να αποσιωπούν τα όσα το ιερό τους βιβλίο διαλαμβάνει περί της θεωρίας «τζιχάντ», δηλαδή περί του ιερού πολέμου, που αποτελεί την ισλαμική τακτική της εξαπλώσεώς του» (βλ. Αναστασίου Γιαννουλάτου, «Ισλάμ». Έκδοση ε', ΠΟΡΕΥΘΕΝΤΕΣ, Αθήναι, σελ. 209).

Αλλά, είναι πασιφανές πως μια τέτοια τακτική δεν μπορεί να χαρακτηριστεί διαφορετικά παρά μόνον ως ψεύδος, απάτη και δόλος.

(Απομαγνητοφωνημένη ομιλία, ελαφρά τροποποιημένη, που έγινε στην αίθουσα της «Κοινωνικής Προσπάθειας» την Κυριακή 16 τρχ.μ. - Το δεύτερο μέρος σε επόμενο τεύχος.)

ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΟΕΙΔΗ ΤΟΥ ΣΚΟΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΛΑΣΠΗΣ

*«Ὅτι οὐ χρή οὔτε τοὺς ἀζηλώτους ζηλοῦν
οὔτε τοὺς ἀθλίους, ἀλλ' ἐλεεῖν»
Πλάτων, «Γοργίας»*

τοῦ **Διονύση Κ. Μαγκλιβέρα**,
Καθηγητὴ Κοινωνιολογίας - Συγγραφέα

Μοῦ φαίνεται ὅτι ἓνα σημεῖο ἀνησυχητικὸ στοὺς καιροὺς μας εἶναι ἡ αὐξηση τοῦ ἀριθμοῦ καὶ ἡ συνεχῶς μεγαλύτερη ἐπικράτηση τῶν ἀνθρωποειδῶν.

Κάθε ἄνθρωπος καὶ κυρίως οἱ ἀνεξάρτητοι καὶ οἱ δημιουργικοὶ ἔχουν συναντήσει στὸ διάβα τῆς ζωῆς τους αὐτὰ τὰ ἀδίσταχτα ὄντα: τὰ ἐπιθετικά ἀνθρωποειδῆ. Ἡ ἐπίθεση ποὺ ὁ κάθε ἄνθρωπος δέχεται ἀπὸ τὰ ἀνθρωποειδῆ εἶναι ἀνάλογη μὲ τὸ βαθμὸ ποὺ ἡ συμμετοχὴ του στὸ δημόσιο βίο ἐνοχλεῖ τὰ ὄντα αὐτά. Ὅσοι ἔχουν μεγάλη, πλούσια, εὐρεία συμμετοχὴ καὶ πολὺπλευρὴ δραστηριότητα εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ δέχονται ἀντίστοιχα τὴ μεγαλύτερη ἐπίθεση. Οἱ ἄλλοι μικρότερη. Οἱ ἱκανοὶ στὸν τομέα τους (σέ μεγάλα ἢ σέ μι-

κρά θέματα, ἀδιάφορα) δέχονται τὴν ἐπίθεση. «Τὰ ψηλὰ τὰ δέντρα, αὐτὰ πετροβολοῦνται», λέει θυμοσοφικὰ ὁ λαός.

Τὰ ἀνθρωποειδῆ εἶναι ἐκεῖνα τὰ ἀνίκανα καὶ κομπλεξικὰ ὄντα, τὰ ἀκατάλληλα γιὰ νὰ ὑψωθοῦν στὸ ἔντιμο φῶς τῆς μέρας, ποὺ μεταχειρίζονται τὴ λάσπη, τὴ διαβολή, τὰ ταπεινότερα ἔνστικτα γιὰ νὰ χτυπήσουν ἀπὸ κάτω, στὸ σκοτάδι, μέ τὴν προστασία τῆς ἀνωνυμίας, ὕπουλα καὶ πισώπλata. Ἕνας λογογέχνης γράφει περιεκτικὰ γι' αὐτά τὰ ὄντα «...ἀνώνυμοι, συκοφάντες, λασπολόγοι, κομπλεξικοί, πεταμένες λεμονόκουπες μὲ τὰ ἀνορθόγραφα καὶ ἀσύντακτα χαρτάκια τους παχαίνουν τὸν Μινώταυρο τῆς πνευματικῆς μизέριας καὶ τῆς παράνοιας».

Τὰ ὄντα αὐτὰ φθονοῦν τὸν καθένα πὺ προοδεύει στὸν ὅποιο τομέα. Ἐναντιώνονται στὸ ἀνέβασμα τοῦ ἄλλου. Μισοῦν τὴν προκοπὴ τοῦ γείτονα. Πικραίνονται μὲ τὴν πρόοδο τοῦ τρίτου.

Ὅλες αὐτὲς οἱ κατεδαφιστικὲς τάσεις τῶν ἀνθρωποειδῶν προέρχονται ὄχι μόνον ἀπὸ βαθειὰ ἀρρωστημένη ζήλεια, ἀλλὰ κι ἀπὸ τὴ συναίσθηση τῆς ἀδυναμίας τους: γνωρίζουν ὅτι δὲν εἶναι ἱκανοὶ γιὰ τίποτα, βλέπουν ὅτι στὸ καθαρὸ φῶς τῆς κοινῆς ζωῆς κανένας δὲν τοὺς δίνει σημασίαν καὶ γι' αὐτὸ θέλουν, μὲ πλαίσιο τὸ σκοτάδι καὶ μὲ ὑλικὸ τὴ λάσπη, νὰ καταστρέψουν τὸν ἱκανό. Σὰν ἄλλοι Νέρωνες ἔχουν κάνει τὴν καταστροφὴ αὐτοσκοπὸ, ἀποστολὴ τῆς ἀποτυχημένης ζωῆς τους, ἔργο γιὰ νὰ τοὺς ἀποζημιώσῃ ἀπὸ τὴ δική τους ποικιλότροπη στερρότητα.

Ὅταν οἱ ἄλλοι προσπαθοῦν, δουλεύουν, κάνουντας τὰ ἐκούσια κι ἀκούσια ἀνθρώπινα λάθη, πὺ προξενεῖ πάντα ἡ δραστηριότητα, τὰ ἀνθρωποειδῆ, ἐπειδὴ εἶναι ἀνίκανα γιὰ θετικὴ δημιουργία, κάθονται στὴ γωνία καὶ μαζεύουν, καταγράφουν, σημειώνουν τὰ λάθη καὶ τὶς παραλείψεις τῶν δημιουργῶν. Ἔτσι, στὴ στιγμή πὺ θέλουν νὰ χτυπήσουν ἔχουν «ὀπλα». Τὰ «ὀπλα» αὐτὰ τὰ χρησιμοποιοῦν ἀνώνυμα, χωρὶς νὰ φαίνονται δημόσια, προσφέροντας «ὑπηρεσίες» σὲ κάποιους τρίτους

(ἰσχυροῦς) καὶ πάντα κάτω ἀπὸ τὸν μανδύα τῆς δῆθεν «ἐξυπηρέτησης» καταστάσεων, ἰδανικῶν, ἰδεωδῶν, ἀρχῶν: «...Πονηροὶ ἄνθρωποι καὶ γόντες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον πλανῶντες καὶ πλανώμενοι» (Β' Τιμ. γ', 13).

Τὸ παράδοξο καὶ τὸ ἐπικίνδυνο γιὰ τὴν κοινωνία μας δὲν εἶναι ὅτι αὐτὰ τὰ ὄντα ὑπάρχουν στή ζούγκλα τῆς ζωῆς. Τὸ δραματικὸ εἶναι ὅτι ἡ προηγμένη, ἡ ἐνημερωμένη, ἡ ἀνοιχτὴ κοινωνία μας τὰ ἀνέχεται καὶ τοὺς ἐπιτρέπει νὰ εὐδοκιμοῦν.

Ὅλοι μας, ποιὸς λίγο ποιὸς πολὺ, ἔχουμε εὐθύνη γιὰ τὸ ὅτι ἀνεχόμαστε νὰ συμμετέχουν στὴν κοινωνικὴ διαβίωση τέτοια ἀνήθικα ὄντα. Μὲ τὸν τρόπο ἀντιμετώπισής τους, μὲ τὴν ἀδιαφορία ἢ κάποτε καὶ μὲ τὴν ἐμμεση ἐνθάρρυνσή μας τὰ ὄντα αὐτὰ ὄχι μόνον δὲν καταδικάζονται μέχρις ὀλοκληρωτικῆς ἐξαφάνισης ἀλλὰ καὶ «ὑποθάλλεται» ἡ ὑπαρξὴ τους. Μεγαλύτερη εὐθύνη γι' αὐτὸ τὸ θλιβερὸ γεγονὸς φέρουν οἱ κρατοῦντες ὅλων τῶν ἐποχῶν. Ἡ «ἡγεσία» στὸ εὐρύτατο περιεχόμενο τοῦ ὄρου.

Ἡ εὐθύνη τῆς «ἡγεσίας» ἔγκειται στὸ ὅτι - ἔμμεσα ἢ ἄμεσα - τοὺς ἀνέχεται καὶ τοὺς δίνει προσοχή. Ἡ εὐθύνη ἡ δική μας, τῶν κοινῶν ἀνθρώπων, εἶναι ὅτι δὲν ἀντιδροῦμε μὲ τὴ δύναμη καὶ τὴν ἀποφασιστικότητα πὺ χρειάζεται. Δὲν καταλαβαίνουμε ὅτι τὸ «δὲν βαριέσαι, ἄσε

τους, καημένε» εἶναι μιά κατάσταση που ὠφελεῖ τοὺς ἀδίσταχτους καὶ ταιλαίπωρεῖ ἐξακολουθητικὰ τοὺς ἐντιμούς. Εἶναι τὸ κλίμα που ἐπιτρέπει στὰ ἀνθρωποειδῆ νὰ θερμαίνονται σὰν φίδια στοὺς κόρφους μας καὶ νὰ ἀναπτύσσονται.

Ἡσιωπὴ τῆς ἀδιαφορίας, τὸ προσπέρασμα μὲ ἀηδία ἢ ἄδυναμία τοῦ κατὰ πρόσωπο φτυσίματος κι ἄλλες παρόμοιες στάσεις τῆς κοινωνίας ἀπέναντι στὰ κατώτερα αὐτὰ ὄντα δὲν εἶναι ἱκανὰ μέσα γιὰ νὰ τὰ ἀναχατίσουν. Τὸ ἀντίθετο μάλιστα συμβαίνει: μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ τὰ ἀνθρωποειδῆ ὑποβονθοῦνται γιὰ νὰ συνεχίσουν τὸ ὕπουλα ἐξοντωτικὸ ἔργο τους.

Ἕνας δρόμος ὑπάρχει γιὰ νὰ ἀντιμετωπισθοῦν τὰ ἀνθρωποειδῆ: ἡ δημόσια καταγγελία τους! Ὁ δρόμος αὐτὸς δὲν εἶναι ὅμως εὐκόλος. Χρειάζεται κόπος, μεγάλες προσπάθειες, χάσιμο χρόνου καὶ ψυχικῆς ἡρεμίας. Χρειάζεται πολλὲς φορὲς νὰ κατέβει κανεὶς στὸ ἴδιο χαμηλὸ ἐπίπεδο μὲ αὐτὰ τὰ ὄντα. Αὐτὴ τὴν τακτικὴ οἱ δημιουργικοὶ ἄνθρωποι τὴν ἀποφεύγουν. Μὲ τὸ δικαιολογητικὸ ὅτι ἔχουν «ἄλλα καλύτερα πράγματα γιὰ νὰ ἀσχοληθοῦν» δὲν ἀντεπιτίθενται

στὰ ἀνθρωποειδῆ.

Μὲ τὴν πασίγνωστη ἀδιαφορία τῶν ἐντιμῶν κοινῶν ἀνθρώπων, μὲ τὴ δική μας ἔμφυτη ἀδυναμία νὰ ἀνακατευθοῦμε μὲ τὴ λάσπη, μὲ τὴ δική μας πολλὲς φορὲς ἀδικαιολόγητη μεγαλοκαρδιά ἀνεχόμαστε κι ἐκτρέφουμε ἀπὸ τὸ αἷμα τῆς δικῆς μας ψυχῆς τὰ ἀνθρωποειδῆ. Γινόμαστε δηλαδή οἱ ἄνθρωποι θύματα καὶ θύτες τοῦ ἑαυτοῦ μας, συμμετοχοὶ σὲ μία κοινωνία που ἐπιτρέπει τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἀνθρωποειδῶν.

Αὐτό μας τὸ λάθος τὸ πληρώνουμε ὅλοι. Ἄμεσα κι ἔμμεσα. «Σὲ πρώτη ζήτηση» ἢ «ὕπὸ προθεσμία». Ἀδιαφορῶντας γιὰ τὶς κακόβουλες ἐπιθέσεις που σήμερα ὑφίσταται ὁ διπλανός μας, προετοιμάζουμε τὸ ἔδαφος γιὰ τὴν ἀήθη ἐπίθεση που θὰ ὑποστοῦμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι αὔριο, τὴ στιγμὴ που μὲ κάποια μας ἐνέργεια ἢ λόγῳ θὰ γίνουμε στόχος τῶν ἀνθρωποειδῶν. Γι' αὐτὸ ἡ εὐθύνη γιὰ τὴν ὑπαρξη καὶ τὴν ἀνδρωση τῶν βρώμικων αὐτῶν ὄντων ἀνήκει στοὺς σοβαροὺς, στοὺς ἐντιμούς, στοὺς δημιουργικοὺς παράγοντες τῆς κοινωνίας. Αὐτοὶ ὀφείλουν νὰ ἀντιδράσουν καὶ νὰ τιμωρήσουν τὰ ἀνθρωποειδῆ...

□

Η ΥΜΝΩΔΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ

(Μια έρευνα στα πλαίσια της Μουσικής)

του **Νικ. Σπ. Βούλγαρη**,
Καθηγητή - Συγγραφέα

Στη θρησκευτική συνάθροιση τα αισθήματα των παρευρισκομένων είναι πάντοτε ανεβασμένα. Βρίσκονται σε έξαρση. Το περιβάλλον, οι συμπαριστάμενοι συνάνθρωποι ομοϊδεάτες και ο σκοπός απόδοσης τιμής στον ίδιο Θεό και Πατέρα δημιουργεί μια ιδιαίτερη πνευματικότητα. Μέσα σ' αυτήν την ατμόσφαιρα, σαν επιβράβευση έρχεται η προσθήκη της Υμνωδίας. Την σημαντική ώρα της λατρείας του Θεού από τους πιστούς, η υμνωδία ενισχύει την ιερότητα και την προσήλωση στο Θεό. Με την εμφάνισή της ο λαός προσθέτει δόξα στο Θεό. Αποδίδει τιμή και αίνο στην Αγία Τριάδα, τον Πατέρα, τον Υιό και το Άγιο Πνεύμα.

Με τον τρόπο αυτό η υμνωδία παίρνει μια προσωπική έκφραση της καρδιάς. Συγχρόνως, ανεβάζει την συλλογική έκφραση της Εκκλησίας και γίνεται η πιο αυθόρμητη εκδήλωση της θρησκευτικής συνάθροισης. Εκτός όμως από τη λατρεία του προσώπου του Θεού, η υμνωδία αποτελεί και τρόπο κηρύγματος των διδασκαλιών της θείας Αποκάλυψης και του Ευαγγελίου. Τα Ευαγγελικά μηνύματα ακούγονται και αφομοιώνονται ευκολότερα υμνολογούμενα. Προσφέρονται ευχάριστα στους ανθρώπους και διακηρύσσονται με επα-

γωγικότητα τα καλά διδάγματα που αφορούν στη σωτηρία των ανθρώπων και στην απαλλαγή από την αμαρτία. Είναι κατά συνέπεια η υμνωδία η πιο αυθόρμητη εκδήλωση της θρησκευτικής συνάθροισης.

Θα προσθέσουμε και το γεγονός ότι η υμνωδία μέσα στην Αγία Γραφή είχε τόσο σημαντική θέση, που από την παρουσία της αξιολογείται παραγωγικά η θρησκευτική και πνευματική ζωή μιας θρησκευτικής κοινότητας. Ακόμα, σημαντικές θρησκευτικές προσωπικότητες, όπως άρχοντες, βασιλείς και μεγάλοι αξιωματούχοι, ασχολήθηκαν προσωπικά για την υμνολογική οργάνωση της θρησκευτικής και λατρευτικής συνάθροισης. Παράδειγμα σημαντικό: Από την Παλαιά Διαθήκη ασχολήθηκαν ο Δαυΐδ, ο Σολομώντας, ο Μωυσής και άλλοι πολλοί. Από την Καινή Διαθήκη και τη Χριστιανική εποχή, ασχολήθηκαν Βασιλείς και Αυτοκράτορες υμνωδοί, καθώς και πλείαδα λογίων και σοφών. Ακόμα και μέντορες της επιστήμης και του πνεύματος. Το υμνολογικό Βυζάντιο δείχνει διαχρονικά την πλουσιότητα υμνωδία.

Οσο για την οργάνωση της υμνωδίας στους ιερούς τόπους, Συναγωγές και Ναούς, κινήθηκαν πρωτοποριακά σπουδαίες προ-

σωπικότητες. Ιδιαίτερως στην Παλαιά Διαθήκη, αναγνωρίζουμε υμνολογικά μια εποχή με πρωτοποριακή μοναδικότητα. Η υμνωδία στο μεγάλο Ναό των Ιεροσολύμων παίρνει διαστάσεις πανεθνικές. Γίνεται συναγωνισμός μεταξύ των αρχόντων ποιος θα αναδείξει περισσότερο τα μουσικά δρώμενα και σύνολα. Η πρωτοβουλία του Προφήτου και Βασιλιά Δαυΐδ δημιουργεί μια τεράστια και εκπληκτική ομάδα λατρείας, μουσικών και υμνωδών. Αποτελείται από Ιερείς και Λευίτες με ιδιαίτερες μουσικές γνώσεις και φωνητικές και οργανικές υμνωδίες. Η ιδιαιτερότητα αυτής της ομάδας λατρείας, που έδειχνε και το μεγαλείο της, είχε και τη μοναδικότητά της. Αποτελείται από μεγάλο αριθμό μουσικών. Αναφέρεται χορωδία με τέσσαρες χιλιάδες άτομα, ακόμα και «Πυλωρούς». Αυτοί ήταν πολλές φορές Λευίτες βοηθοί ως θυρωροί της Κιβωτού ή του Ναού. Συγκροτείται ακόμα και ορχήστρα από τέσσαρες χιλιάδες μουσικά όργανα. Παρείχε ποιότητα φωνητικής και ενόργανης μελωδίας.

Γνώριζαν επί πλέον και κατασκεύαζαν οι ίδιοι οι μουσικοί ποιοτικά όργανα παντός τύπου, από τα γνωστά της εποχής. Πέραν τούτων οι ίδιοι μουσικοί συνέγραφαν χιλιάδες ψαλμούς και άσματα. Για τη διεύθυνση ακόμα της λατρείας με αυτήν την τεράστια χορωδία και ορχήστρα χωρίστηκαν οι μουσικοί σε τρεις ομάδες. Όρισε μάλιστα ο Δαυΐδ τρεις Αρχιμουσικούς, που ήταν και Πρωτοψάλ-

τες. Υπήρξε προσέτι πρόβλεψη, για τις ανάγκες της λατρείας, να υπάρχει οργανωμένη ομάδα μουσικών, με φωνές και όργανα, επί εικοσιτετραώρου βάσεως. Γνωρίζουμε επί πλέον ότι στις χορωδίες και τις ορχήστρες μετείχαν και γυναίκες. Όλα τα ανωτέρω αναφέρονται στα Βιβλία Νεεμίας ιβ' 24 και 36, Α' Παραλειπομένων ιε' 16, ιστ' 37 και κγ' 5. Σημαντικό ρόλο έπαιξε στην όλη λατρεία μέσα στο Ναό και ο Βασιλιάς Σολομώντας. Επί πλέον και ο Μωυσής δίδαξε ιδιαίτερως το λαό να ψάλλει και να υμνεί το Θεό.

Όπως προείπαμε, οι μουσικές γνώσεις αυτών που ασχολούνταν με τη λατρεία ήταν πολύ μεγάλες και ειδικευμένες. Πέραν τούτων όμως, οι ίδιοι διακρίνονταν, εκτός από το μουσικό καλλιτεχνικό τους χάρισμα, και σε άλλους τομείς της τέχνης. Γνώριζαν την ποίηση, υπηρετούσαν τη σύνθεση, οργάνωναν την ενορχήστρωση και κατασκεύαζαν και τα μουσικά όργανα. Γνωρίζουμε ακόμα ότι μουσικοί της εποχής ενίσχυαν με τις κιθάρες τους τον τόνο και το ρυθμό των μουσικών συνόλων. Έδιναν τις χαμηλές νότες στην ορχήστρα, τις λεγόμενες «Αμασενίθ» (Α' Παραλειπομένων ιε' 21). Υπηρετούσαν και την πολυφωνική μουσική. Ως ψάλτες έψαλλαν αντιφωνικά και μετείχαν σε εναλλαγές μεταξύ ορχήστρας και χορωδίας. Ήταν ένα πολυτάλαντο σμάρι μουσικών, καλλιτεχνών, υμνωδών, υμνογράφων και τραγουδιστών.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ ΜΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΕΟΤΗΤΑ

*«Ὅλβιος ὅστις ἱστορίας ἔσχε μάθησιν»,
Ευριπίδης*

του **Ισιδώρου Ι. Πρωΐου**,
Φιλολόγου

Ο ιστορικός βίος των Ελλήνων αποτελούσε από παλιά και συνεχίζει μέχρι σήμερα να αποτελεί αντικείμενο έρευνας και μελέτης της παγκόσμιας διανόησης. Απόδειξη τούτου αποτελεί το γεγονός ότι πολλές ιστορίες έχουν γραφεί κατά καιρούς όχι μόνον από Έλληνες, αλλά και από πολλούς ξένους συγγραφείς για την Ελλάδα, όπως και για την ελληνική λογοτεχνία, φιλοσοφία, επιστήμη και τέχνη, και γενικά για την επίδραση του αρχαίου ελληνικού πνεύματος στη δημιουργία του πολιτισμού και στην πρόοδο της ανθρωπότητας. Και τούτο είναι φυσικό, αφού καμιά άλλη χώρα σ' ολόκληρο τον κόσμο δεν έχει να αποδείξει μακρότερη και λαμπρότερη ιστορία που προκάλεσε και προκαλεί τον παγκόσμιο θαυμασμό. Γι' αυτό η χώρα μας, στη σφαίρα της παγκόσμιας πνευματικής και πολιτιστικής

εξέλιξης, κατέχει θέση ηγεμονική. Ο μεγάλος ελληνιστής γερμανός Ούλριχ φον Βιλαμόβιτς (1848-1931), που ήταν ο αναμορφωτής της κλασικής φιλολογίας και ο θεμελιωτής της ιστορικής μεθόδου στη μελέτη του κλασικού πολιτισμού, υποστηρίζει ότι «η Ελλάδα έχει την ηγεμονία του πολιτισμού της ανθρωπότητας».

Ο απροσωπώληπτος και βαθύς μελετητής της ελληνικής ιστορίας διαπιστώνει ότι το έθνος των Ελλήνων είναι προικισμένο με ανεξάντλητη ζωτικότητα και καταπληκτική δημιουργική δύναμη. Η μακροχρόνια πορεία του ανά τους αιώνες έχει να παρουσιάσει λαμπρά και εντυπωσιακά επιτεύγματα σ' όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας, που πολλά απ' αυτά είναι πρωτότυπα και υπερχρονικά, δηλαδή κλασικά. Γι' αυτό δεν πρέπει να θεωρηθεί υπερβολική η άποψη του επιφανούς

γερμανού ποιητή και συγγραφέα Ιωάννη Βόλφγκανγκ φον Γκαίτε (1749-1832), που είπε: «*Ό,τι είναι ο νους και η καρδιά για τον άνθρωπο είναι και η Ελλάδα για την ανθρωπότητα*».

Ο ενασχολούμενος με τη μελέτη της ιστορίας αποκτά ιστορική συνείδηση. Δηλαδή, γνωρίζει ότι το παρόν προέρχεται από το παρελθόν και το μέλλον εκπορεύεται από το παρόν. Επομένως κατανοεί ότι η τύχη κάθε ατόμου ή της κοινωνικής ή εθνικής ομάδας στην οποία ανήκει, αλλά και η τύχη ολόκληρης της ανθρωπότητας, είναι στενά συνυφασμένη με το παρελθόν και ότι το μέλλον των απογόνων του, του έθνους του και της παγκόσμιας κοινότητας, θα εξαρτηθεί κατά ένα μεγάλο μέρος από τις πράξεις και τις δραστηριότητες των ανθρώπων του παρόντος.

Το ελληνικό έθνος είναι ένα από τα ιστορικά και μακροβιότερα έθνη του κόσμου, γιατί διατήρησε, μέχρι σήμερα τουλάχιστον, ζωντανή την ιστορική του μνήμη. Η ιστορία εκδικείται. Όποιοι λαοί λησμονούν την ιστορία τους χάνονται. Αυτό μας διδάσκει η ίδια η ιστορία. Και η ιστορία του ελληνικού έθνους, όπως προαναφέρθηκε, παρουσιάζει σημαντικό ενδιαφέρον όχι μόνο για μας τους Έλληνες, αλλά για ολόκληρο τον κόσμο.

Η ελληνική ιστορία είναι η κιβωτός ενός κεφαλαιώδους πνευματικού, ηθικού, πολιτικού και πολιτιστικού θησαυρού. Το ένδοξο παρελθόν της Ελλάδας αποτελεί αστείρευτη ζωογόνο πηγή, από την οποία μπορεί και οφείλει κάθε νέα γενεά των Ελλήνων, βαπτιζόμενη στα νάματά της, να αντλήει δυνάμεις για την ασφαλή συνέχιση του εθνικού της βίου. Η γνώση της ιστορίας εισάγει τον κάθε νέο στην ελληνική παράδοση, τον οδηγεί στη συνειδητοποίηση της ελληνικής διάρκειας και του παρέχει αναρίθμητα θαυμάσια πρότυπα γνήσιου πατριωτισμού.

Με τη διδασκαλία της εθνικής μας ιστορίας γνωρίζει ο μαθητής την εξέλιξη της ιστορικής ζωής του έθνους δια μέσου των αιώνων, γνωρίζει τους αγώνες, τις περιπέτειες, τους κινδύνους, τους ηρωισμούς, τις θυσίες, τα κατορθώματα, τα επιτεύγματα σ' όλους τους τομείς του πολιτισμού και έτσι δένεται ψυχικά και πνευματικά με το έθνος του.

Διδασκόμενα όλα τα ελληνόπουλα την εθνική τους ιστορία, ταυτόχρονα με την απόκτηση ιστορικών γνώσεων, αναπτύσσουν τη φαντασία τους, ενισχύουν τη μνήμη τους και ασκούν την κριτική τους

ικανότητα ως προς την ποινή, κοινά

ΗΣΙΟΔΟΥ «ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ»

του **Βασ. Χαραλαμπίδου,**
Φιλολόγου - Θεολόγου

Ο αρχαίος επικός ποιητής Ησίοδος, από την Άσκη της Βοιωτίας, έζησε στον 7 π.Χ. αιώνα. Είναι ο δεύτερος επικός ποιητής, μετά τον Όμηρο. Έγραψε δύο μεγάλα έργα, τη «Θεογονία» και το «Έργα και Ημέραι». Αναφέρονται και άλλα μικρότερα έργα του, τα οποία, όμως, θεωρούνται νόθα. Στο πρώτο βιβλίο με τίτλο «Θεογονία» αναφέρει γενεαλογίες θεών, ημιθέων και γενών ανθρώπων. Στο δεύτερο, με τον τίτλο «Έργα και Ημέραι», αναφέρει κυρίως ποια έργα πρέπει να εκτελούν οι άνθρωποι στις διάφορες ημέρες και εποχές του έτους. Κάνει λόγο για

τη γεωργία, την ναυτιλία κ.λπ. Αλλά παρεμβάλλει και πολλές ηθικές γνώμες, οι οποίες είναι πολύ διδακτικές. Γι' αυτό θα αναφέρουμε μερικές από αυτές, διότι εκφράζουν σοφά ηθικά διδάγματα.

Αφορμή για να γράψει το έργο αυτό ο Ησίοδος έλαβε από τη φιλονικία που είχε με τον αδελφό του Πέρση, ο οποίος δωροδόκησε τους δικαστές και κατόρθωσε να πάρει το μεγαλύτερο μέρος της πατρικής τους περιουσίας και να το σπαταλήσει με την άσωτη ζωή του. Ο Ησίοδος αρχίζει τις συμβουλές στον αδελφό του με τους εξής στίχους:

*«Σοί δ' έσθλά νοέων έρέω, μέγα νήπιε Πέρση.
τήν μέν γάρ κακότητα καί ίλαδόν έστιν έλέσθαι
ρήιδίως. λείη μέν όδός, μάλα δ' έγγύθι ναίει.
Τῆς δ' άρετής ίδρώτα θεοί προπάροιθεν έθηκαν
άθάνατοι. μακρός δέ και όρθιος οίμος ές αύτήν...».*

Δηλαδή: «Ανόντε Πέρση, σου λέγω με αγάπη μερικές συμβουλές. Την κακία είναι εύκολο να την αποκτήσεις, διότι είναι εύκολος ο δρόμος που οδηγεί σ' αυτή, βρίσκειται δε πολύ κοντά. Αλλά μπροστά

στην αρετή οι αθάνατοι θεοί έθεσαν ιδρώτα και κόπο. Ο δρόμος δε που οδηγεί σ' αυτή είναι μακρός και ανηφορικός». Και συνεχίζει λέγοντας ότι στην αρχή ο δρόμος της αρετής είναι δύσκολος, αλλά όταν προχωρήσεις

γίνεται εύκολος, αν και ακόμη είναι δύσκολος (στ. 286-292).

Με αδελφική αγάπη και χωρίς μίσος για την αδικία που του έκαμε ο αδελφός του, συμβουλεύει τον Πέρση να αφήσει το δρόμο της κακίας και ν' ακολουθήσει το δρόμο της αρετής. Αναφέρω μερικές συμβουλές του: Ο συνετός άνθρωπος ακούει τις συμβουλές των άλλων, δεν νομίζει ότι τα ξέρει όλα. Όποιος, όμως, δεν ακούει τις συνετές γνώμες των άλλων είναι ακρείος άνθρωπος (στ. 293-297). Του συνιστά ακόμη να εργάζεται, διότι «ἔργον οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργὴν τ' ὄνειδος» (στ. 311). Δηλαδή, η εργασία δεν είναι ντροπή, η τεμπελιά είναι ντροπή. Να μη θέλει να πλουτίζει με αδικίες, διότι τους αδίκους τους τιμωρούν οι θεοί (στ. 321-325). Να είναι ευσεβής και να προσφέρει θυσίες στους θεούς ανάλογα με τις δυνάμεις του, όχι υπερβολικές, αλλά πάντως με αγνότητα και με καθαρά χέρια (στ. 724-725 κ.α.). Οι θεοί αποστρέφονται και τιμωρούν τους υπερήφανους, τους ταπεινώνουν, ενώ εξυψώνουν τους ταπεινούς. Αυτό είναι όμοιο με το λόγο του Κυρίου, που είπε «μακάριοι οἱ ταπεινοὶ τῇ καρδίᾳ» (Ματθ. ια', 29).

Ο Ησίοδος συμβουλεύει ακόμη τον αδελφό του να είναι δίκαιος, διότι η ύβρις και η υπερηφάνεια, που παρωθούν τον άνθρωπο στην αδικία, επιφέρουν τη δυστυχία (στ. 214-218, 243 και εξής). Ο Ζεϋς, λέγει, έχει 30.000 φύλακες, που παρακολουθούν τα έργα των ανθρώπων και τα αναφέρουν στη θεά Δίκη και σ' αυτόν. Και ακολουθεί η δίκαιη τιμωρία των κακών (στ. 256-262). Οι φύλακες αυτοί είναι πνεύματα, που μπορούν να ταυτισθούν με τους αγγέλους που αναφέρει η Παλαιά Διαθήκη.

Εκτός από τις ηθικές αυτές συμβουλές και για τα έργα της γεωργίας, της ναυτιλίας, για τα καθημερινά έργα και για τη συμπεριφορά μας στους άλλους ανθρώπους. Οι συμβουλές του Ησίοδου δεν έχουν μόνο ποιητική και ιστορική αξία, αλλά και ηθική. Μας δίνουν υψηλά ηθικά διδάγματα, τα οποία ισχύουν διαχρονικά. Γι' αυτό πρέπει να μελετάμε το βιβλίο του «Έργα και Ημέραι», το οποίο είναι πολύ διδακτικό. Μας βοηθεί να γίνουμε καλύτεροι και ευτυχέστεροι.

Η ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ

Α' μέρος

της **Αρετής Π. Αντωνοπούλου,**
Εκπαιδευτικού

Η αγωγή, το σύνολο των ενεργειών με τις οποίες υποβοηθείται το παιδί να αναπτύξει τις φυσικές, διανοητικές και ηθικές του δυνάμεις, ώστε να εξελιχθεί σε μια κατά το δυνατόν τέλεια προσωπικότητα, έχει θεμελιακό ρόλο στη διαμόρφωση του όλου ανθρώπου. Για το λόγο αυτό, η οικογένεια, ο πρωταρχικός παράγοντας αγωγής του ανθρώπου, αποτελεί το θεμελιώδες κύτταρο της κοινωνίας: «Το θεμέλιο κάθε πολιτισμού είναι η οικογένεια», έλεγε ο διάσημος Ελβετός παιδαγωγός Πեսταλότσι.

Νεότερες μελέτες τονίζουν πως τα θεμέλια, τα βασικά στοιχεία της προσωπικότητας του ανθρώπου, τίθενται κατά τα πρώτα έξι χρόνια της ζωής. Αν οι ανάγκες του ικανοποιηθούν σωστά στο χρονικό αυτό διάστημα, τότε ανοίγεται για τον νέο άνθρωπο ένα πραγματικά ελπιδοφόρο μέλλον. Ευτυχισμένος ο γονιός που, με τη σωστή διαπαιδαγώγηση που θα εφαρμόσει, θα βοηθήσει το παιδί του να αποκτήσει ψυχική ωριμότητα και, τελικά, ψυχική υγεία! Συγχρόνως θα γίνει και συντελεστής προόδου της κοινωνίας μέσα στην οποία ζει, αφού - σύμφωνα με τη γνωστή ρήση της Λεζάρ - «κάθε ψυχή που ανεβαίνει, ανεβάζει τον κόσμο».

Απ' την άλλη πλευρά, είναι επίσης γνωστό πως κάθε γονιός έχει την τάση

να φέρεται στο παιδί του όπως φέρθηκαν σ' αυτόν οι δικοί του γονείς. Η σωστή ή λαθεμένη συμπεριφορά περνάει απ' το γονιό στο παιδί και κάνει κύκλους, εκτός κι αν κάποιος γονιός συνειδητοποιήσει κάποιο λάθος και αγωνιστεί να σπάσει τον κύκλο της επανάληψής του. Συχνά μια δυστυχισμένη ζωή έχει σαν αιτία μια λαθεμένη αγωγή, μια αρρωστημένη οικογενειακή ζωή, μέσα στην οποία ο δυστυχισμένος άνθρωπος έζησε τα παιδικά του χρόνια.

Είναι λοιπόν προφανές ότι η προετοιμασία των νέων για το ρόλο τους ως γονιών είναι απολύτως αναγκαία, θα λέγαμε «εκ των ων ουκ άνευ».

Δεν είναι απλός ο ρόλος των γονιών. Το έργο είναι δύσκολο, γιατί το παιδί έχει κάθε δυνατότητα για το καλό όπως και για το κακό. Υπάρχουν μέσα του κακές κλίσεις που πρέπει να εξουδετερώσουν και καλές που πρέπει να ανακαλύψουν, να διατηρήσουν και να ενθαρρύνουν. Και το έργο τους αυτό οι γονείς καλούνται να το ασκήσουν συχνά μέσα σε αντίξοες συνθήκες. Πρέπει, λοιπόν, να επωμιστούν υπεύθυνα το έργο τους, να προετοιμαστούν έγκαιρα και να εξοδιαστούν με υπομονή και επιμονή, ώστε να εκπληρώσουν σωστά την αποστολή της αγάπης προς τα παι-

διά που τους εμπιστεύεται ο Δημιουργός. Βασικά σημεία στην προετοιμασία αυτή είναι τα ακόλουθα:

- Πριν ανοίξει ο νέος τη δική του οικογένεια πρέπει να μελετήσει με προσοχή κατάλληλα παιδαγωγικά βιβλία. Έτσι θα εφοδιαστεί με τις απαραίτητες ψυχοπαιδαγωγικές γνώσεις που θα τον βοηθήσουν να γίνει όσο το δυνατόν καλύτερος γονιός.

Ο G. Courtois γράφει με δικαιολογημένη απορία: «Κάνουμε τα πάντα για να γίνουμε τέλειοι επιστήμονες, τέλειοι τεχνίτες, αλλά δεν ενδιαφερόμαστε καθόλου για να γίνουμε τέλειοι γονείς». Και υπαγορεύει την ανάγκη να μάθουν οι νέοι την «τέχνη να ανατρέφεις τα παιδιά σήμερα». Η απόκτηση γνώσεων και εμπειριών θα αποτελεί, βέβαια, ένα διαρκές μέλημα.

- Ποτέ δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής του υποψήφιου/νέου γονιού πως κανένα μέσον αγωγής δεν επιδρά τόσο καταλυτικά όσο το παράδειγμα. «Το παράδειγμα μπορεί να αντικαταστήσει όλα τα άλλα, αλλά το ίδιο είναι αναπαραστάσιμο... Χρησιμοποιεί σαν μοντέλο και σαν στήριγμα» (G. Courtois). Η πιο ισχυρή διαπαιδαγώγηση των παιδιών είναι η καθημερινή στάση των γονιών απέναντι στα διάφορα θέματα της ζωής, από τα πιο σημαντικά ως τα πιο ασήμαντα. Η συμπεριφορά των γονέων που τα παιδιά παρατηρούν, τα εμποτίζει και συντελεί στη δημιουργία του χαρακτήρα τους. Συνεπώς, για να μπορέσουν οι νέοι γονείς να καλλιεργήσουν τα παιδιά τους, το πρώτο πράγμα που πρέπει να κάνουν είναι να καλλιεργήσουν ανάλογα τον εαυτό τους. Χρειάζεται να έχουν

την ανάλογη πνευματική υποδομή. Η προσπάθεια για αυτογνωσία και ο πνευματικός αγώνας για τη βελτίωση του έσω ανθρώπου είναι απαραίτητες προϋποθέσεις για να εκπληρώσουν σωστότερα το ρόλο τους ως γονιών.

- Ο νέος πρέπει να αποκτήσει επίγνωση της προτεραιότητας που έχει το σωστό μέγλωμα των παιδιών έναντι κάθε άλλης υλικής, επαγγελματικής ή κοινωνικής επιτυχίας. Την προτεραιότητα αυτή πρέπει να την εδραιώσει μέσα του.

- Είναι αναγκαία και πολύ βοηθητική η παρατήρηση και η μελέτη του παιδιού κατά τα διάφορα στάδια της εξέλιξής του. Ο γονιός πρέπει βέβαια να έχει υπόψη του κάθε φορά τα γενικά χαρακτηριστικά της ηλικίας του παιδιού του, είναι όμως απαραίτητο να μάθει καλά και το κάθε παιδί του χωριστά, να μελετήσει την προσωπικότητα, την ιδιοσυγκρασία του.

- Τελικά, ο υποψήφιος/νέος γονιός, αφού προετοιμαστεί όσο καλύτερα μπορεί, θα διαπιστώσει την προσωπική του ανεπάρκεια για το υψηλό έργο της διαπαιδαγώγησης των νέων ανθρώπων! Και θα αναγνωρίσει ότι μια τέτοια προσπάθεια δεν μπορεί να επιτευχθεί χωρίς τη βοήθεια και τον φωτισμό του Θεού! Η αγωγή που θα αγωνιστεί να δώσει στα παιδιά του θα πρέπει να είναι καρπός συνεργασίας με τη Θεία Χάρη. Θα τη φέρει εις πέρας ο Θεός, με τη θέληση του οποίου τα παιδιά ήρθαν στον κόσμο: «Χωρίς εμού ου δύνασθε ποιείν ουδέν» (Ιω. ιε', 5). Γι' αυτό χρειάζεται να εκζητά το θείο έλεος.

(Συνέχεια από τη σελ. 15)

νική και πολιτική ζωή, και διαπιστώνουν ότι ανήκουν σε ένα ιστορικό και εξαιρετικά σημαντικό έθνος που διαδραμάτισε σε διάφορες εποχές πρωτεύοντα ρόλο στην παγκόσμια ιστορική σκηνή, προσφέροντας στην ανθρωπότητα γνώσεις ιδιαίτερα σημαντικές, ανώτερες μορφές ατομικής, κοινωνικής και πολιτικής ζωής και γενικά πολιτισμό.

Έτσι οι νέοι μας αποκτούν αυτοπεποίθηση, νιώθουν υπερηφάνεια, υφίστανται τόνωση του εθνικού τους φρονήματος, εκτιμούν και αγαπούν την πατρίδα τους και συνειδητοποιούν ότι αξίζει να αγωνίζεται κανείς για μια τέτοια πατρίδα.

Στα τέλη παρελθόντος Οκτωβρίου δημοσιεύθηκε στον Τύπο μια είδηση που ξάφνιασε κάθε συνετό δάσκαλο και κάθε Έλληνα πολίτη που διαθέτει αυτοσεβασμό και στοιχειώδη πρόνοια, ότι δηλαδή η ειδική γραμ-

ματέας - ο κατάλληλος άνθρωπος στην κατάλληλη θέση - του Υπουργείου Παιδείας κ. Θάλεια Δραγώνα, πρότεινε το μάθημα της ιστορίας για το Νέο Λύκειο να είναι επιλογής και όχι υποχρεωτικό. Η ανιστόρητη πρότασή της προκάλεσε θυελλώδεις αντιδράσεις, οι οποίες, ευτυχώς, την εξανάγκασαν να παραιτηθεί. Η ιστορία είναι εθνικό μάθημα και η έγκριση μιας τέτοιας πρότασης είναι εθνικά εχθρική και οδηγεί με τη βεβαιότητα φυσικού φαινομένου στον αφελληνισμό της νεότητας, την ώρα που οι Τούρκοι κάνουν εντελώς το αντίθετο.

Ευχόμαστε στο μέλλον να μην επαναληφθούν παρόμοια παρακμιακά φαινόμενα που θέτουν σε κίνδυνο την εθνική μας υπόσταση.

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

(Πνευματικός δάσκαλος, επιστήμονας και φιλόσοφος)

«Ἐν ἀρχά πάντων»

(Ἐνα εἶναι ἡ ἀρχή των πάντων)

του **Χριστοφ. Στρατούρη,**

Φιλολόγου

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ

Ο Πυθαγόρας ίδρυσε στον Κρό-
τωνα της Ιταλίας το πρώτο συ-
στηματικό πανεπιστήμιο του κόσμου.
Ήταν αυτός που καθιέρωσε τους όρους
Φιλοσοφία (αγάπη για τη σοφία) και
Μαθηματικά (ό,τι μπορεί να μαθευ-
τεί). Η Σχολή του δηλαδή ήταν ταυτό-
χρονα κέντρο έρευνας και διδασκαλίας,
αλλά και μια πολιτικοθρησκευτική
οργάνωση, στην οποία οι μαθητές γίνο-
νταν δεκτοί ύστερα από αυστηρότατες
«εξετάσεις». Αξίζει να αναφερθεί πως ο
Πυθαγόρας δεχόταν εξίσου άνδρες και
γυναίκες και ότι ευνοούνταν οι γάμοι
μεταξύ τους.

Ολόκληρη η ζωή των Πυθαγορείων
ήταν μία αδιάκοπη **άσκηση**. Ξυπνού-
σαν πρωί, πριν βγει ο ήλιος. Όταν ήταν
ακόμη ξαπλωμένοι στο κρεβάτι τους
έπρεπε να σκεφτούν τι έχουν να πρά-
ξουν όλη την ημέρα. Μέχρι να βγει ο
ήλιος, σκόρπιοι μέσα στα δάση, έπαι-
ζαν τη λύρα για να φτιάχνουν την ψυχι-
κή τους διάθεση. Ύστερα συναθροίζο-
νταν όλοι στο «ομακοεῖον», όπου άρχιζε
η συζήτηση για διάφορα επιστημονικά
ζητήματα, με προτίμηση στην αστρονο-
μία, τη μουσική και την γεωμετρία. Την
ανατολή του ήλιου τη χαιρετούσαν με

γονάτισμα. Πριν από το βραδινό ύπνο
ο Πυθαγόρας δίδασκε στους μαθητές
του να λένε τα εξής: Πού έσφαλα; Τι
έκανα; Τι έπρεπε να κάνω και δεν έκα-
να;

Το να γίνει κάποιος μέλος της scho-
λής δεν ήταν εύκολη υπόθεση. Η επι-
λογή των μαθητών γινόταν μετά από
αυστηρή και πολύχρονη άσκηση, αφού
προηγουμένως εξεταζόταν προσεκτικά
ο βίος τους. Η διδασκαλία του Πυ-
θαγόρα δηλαδή περιείχε διάφορους
βαθμούς μυσέων.

Ο **πρώτος βαθμός** ήταν η σκληρή
πειθαρχία και η σιωπή. Ο υποψήφιος
έπρεπε να είναι εγκρατής, να έχει ισχυ-
ρό χαρακτήρα και να είναι εχέμυθος.
Για πέντε ολόκληρα χρόνια παρέμενε
σιωπηλός. Άκουγε τον Πυθαγόρα να
διδάσκει, χωρίς να τον βλέπει. **Στη**
συνέχεια έπρεπε να ακούει συμπερά-
σματα χωρίς αποδείξεις και στο **τέλος**
να μαθαίνει και τις αποδείξεις. Οι μα-
θητές δηλαδή διακρίνονταν σε «ακου-
σματικούς», που είχαν ακούσει απλά
τις μαθηματικές προτάσεις και «μαθη-
ματικούς», που είχαν εντυπώσει στις
αποδείξεις τους. Και όλα αυτά γίνονταν
προφορικά. Μετά το τέλος αυτής της
δοκιμασίας οι μαθητές του γίνονταν
μέλη της Σχολής του και είχαν δικαίω-

μα να τον βλέπουν.

Η σχολή ήταν κλειστή και οι γνώσεις ήταν αποκλειστικό κτήμα των μυημένων. Αυτοί με κανένα τρόπο δεν έπρεπε να γράφουν ή να διαδίδουν προφορικά τα όσα διδάσκονταν, τα οποία ήταν κυρίως μαθηματικά. Τους κατόχους της «μυστικής» διδασκαλίας του Πυθαγόρα, δηλαδή, τους δέσμευε για όλη τους την ζωή κάποιος όρκος. Ταυτόχρονα, όμως, ήταν απαραίτητο να συνδέονται με στενή φιλία και με τους άλλους μαθητές της σχολής. Ο Πυθαγόρας υποστήριζε ότι **«φίλος εστίν άλλος εγώ»**.

Η μυστηριακή ατμόσφαιρα που επικρατούσε στη Σχολή του Πυθαγόρα δεν πρέπει να μας εκπλήσσει. Ο Πυθαγόρας είχε επηρεαστεί βαθύτατα από τις φιλοσοφικές αντιλήψεις και τις θρησκείες της Ανατολής, όπου έζησε μεγάλο μέρος της ζωής του. Εξάλλου πρέπει να συνεκτιμήσουμε το γεγονός ότι στην Ανατολή εκείνη την εποχή ζούσαν, ο **Λάο Τσε** και ο **Κομφούκιος** στην Κίνα, ο **Ζαρατούστρα** στην Περσία και ο **Βούδας** στην Ινδία.

Λέγεται επίσης ότι στην είσοδο της Σχολής υπήρχε η επιγραφή **«Εκός οι βέβηλοι»**. Πρόκειται για εντολή δανεισμένη από τα Ελευσίνια Μυστήρια και σημαίνει μακριά οι μισοί, οι ακάθαρτοι. Ίσως με την λέξη βέβηλοι να εννοεί τους αμαθείς, τους αμύητους, τους «μη κοινωνούς» των μυστικών της Σχολής.

ΤΑ «ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ» ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΑ

Γενικά η ηθική διδασκαλία των Πυθαγορείων περιέχεται μέσα σε 71 στίχους που είναι γνωστοί ως «χρυσά έπη» του Πυθαγόρα.

Στους στίχους αυτούς υπάρχουν προτροπές:

- Για σεβασμό στους θεούς και στους γονείς και για εγκράτεια: **«κρατείν δ'ειθίζεο γαστρός μεν πρώτιστα και ύπνου, λαγνείης τε και θυμού»** (να είσαι εγκρατής στο φαγητό και στον ύπνο, στις σαρκικές επιθυμίες και στον θυμό).

- Για σωφροσύνη: **«βουλεύου δε προ έργου, όπως μη μωρά πέλῃται»** (να σκέφτεσαι πριν από κάθε σου πράξη, για να μην κάνεις ανοησίες).

- Για ανδρεία, που την θεωρούσε απαραίτητη προϋπόθεση για να αποκτηθεί η σωφροσύνη.

- Για δικαιοσύνη. Κατά μια παράδοση είχε φτιάξει μια κούπα εφαρμόζοντας τους νόμους της Φυσικής για να πίνει με μέτρο το κρασί. Εσωτερικά είχε μία γραμμή που όριζε μέχρι πού έπρεπε να την γεμίζει κάποιος. Μια στάλα παραπάνω και η κούπα άδειαζε όλο το κρασί της από μία κρυφή οπή στη βάση. Έτσι ο άπληστος τιμωρείται. Καλείται επίσης **«κούπα του δικαίου»**, διότι πλην της υδραυλικής, αντανakλά και μία από τις βασικές αρχές του δικαίου, αυτήν της Ύβρεως και Νεμέσεως. Όταν το όριο ξεπερνιέται (**ύβρις**), δεν χάνονται μόνον όσα έχουν ξεπεράσει το όριο, αλλά και όλα τα προηγούμενα που είχαν αποκτηθεί (**νέμεσις**). Διά της απλής εφαρμογής μιας υδραυλικής αρχής, ο φιλόσοφος Πυθαγόρας μάς

διδάσκει απ' τα βάθη του χρόνου να δεχόμαστε το άριστο **μέτρο**.

Παραδεχόταν ότι:

- Το Σύμπαν προήλθε από το χάος και απέκτησε μορφή με το **μέτρο** και την **αρμονία**. Γι' αυτό και πρώτος αυτός ονόμασε το Σύμπαν «**κόσμος**», δηλαδή τάξη και αρμονία.

- Οι αριθμοί είναι η ουσία του «κόσμου» και όχι απλώς σύμβολα ποσοτικών σχέσεων, γι' αυτό και είναι ιεροί. Ισοδυναμούν με πράγματα, με υλικές ή άυλες οντότητες και έννοιες. Η **μονάδα** (1) συμβολίζει το πνεύμα, τη δύναμη εκείνη από την οποία προέρχεται το παν. Η **δυάδα** (2) δείχνει τις δύο μορφές της ύλης - Γη και Νερό. Η **τριάδα** (3) φανερώνει το χρόνο στις τρεις του διαστάσεις - παρόν, παρελθόν, μέλλον.

Στον τομέα της αστρονομίας μίλησε για:

- Την **περιστροφή** της Γης γύρω από τον άξονά της και ταυτόχρονα γύρω από τον Ήλιο.

- Για τη **σφαιρικότητα** της Γης καθώς και για άλλους πλανήτες που **περιστρέφονται** γύρω από μια κεντρική εστία φωτιάς.

- Για τον Εωσφόρο (**Αυγερινό**) και τον Έσπερο (**Αποσπερίτη**) ότι είναι ένας και ο αυτός αστέρας της Αφροδίτης.

Σύμφωνα με τις αντιλήψεις του Πυθαγόρα, η ύλη είναι αδύνατον να αποτελεί την αρχή των όντων, αφού

ό,τι είναι υλικό υπόκειται σε φθορά και άρα δεν είναι αιώνιο. Στην προσπάθειά του να βρει μια αναλλοίωτη, άυλη και άφθαρτη αρχή των όντων, αποδέχεται ως τέτοια **τους αριθμούς**. Οι αριθμοί κατά τον Πυθαγόρα δεν εκφράζουν απλά ποσοτικές σχέσεις της ύλης, αλλά αποτελούν την καθοριστική δύναμη του κόσμου, στοιχειοθετούν την ουσία και ρυθμίζουν την «τάξη» του Σύμπαντος.

Θεμελιώδη δόγματα της Πυθαγόρειας διδασκαλίας είναι τα αποφθέγματα:

α) **Τα πάντα αρμονία και αριθμός εστί.**

β) **Εν τω αριθμῷ πάντα γίνεσθαι.**

γ) **Αριθμόν είναι την ουσίαν πάντων.**

Φυσικά, μιλώντας για τον Πυθαγόρα, θα ήταν ανάρμοστο να μην αναφερθούμε στο πασίγνωστο **Πυθαγόρειο θεώρημα**. Έτσι λοιπόν, στο χώρο της γεωμετρίας, η πιο φημισμένη «ανακάλυψη» είναι αυτή που καθορίζει ότι το τετράγωνο της υποτεινουσας ενός ορθογωνίου τριγώνου ισούται με το άθροισμα των τετραγώνων των δύο άλλων πλευρών.

Γνωστή είναι ακόμη η πυθαγόρεια διδασκαλία της «**μιμήσεως**», κατά την οποία τα αισθητά υπάρχουν κατ' ατελή απομίμηση του τέλει νοντού κόσμου. **Έτσι εισάγεται στην ελληνική φιλοσοφία η αντίληψη των δύο κόσμων, νοντού και αισθητού, που επηρέασε, στη συνέχεια, τη θεωρία για τον κόσμο των Ιδεών του Πλάτωνα.** □

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, ΑΓΑΠΗ ΚΑΙ ΑΓΩΓΗ ΣΗΜΕΡΑ

του **Ευστ. Ριμπά,**
τ. Δ/ντού Παιδ. Ακαδημίας

Στις ημέρες μας υπάρχει μεγάλη δυσκολία και αδυναμία επικοινωνίας - διδασκαλίας των μεγαλυτέρων και ιδίως των γονέων και διδασκάλων με τα παιδιά - τους μαθητές.

Ο άνθρωπος, εδώ ο μαθητής, είναι πλάσμενος να είναι ελεύθερος ή να γίνε ελεύθερος. Δηλαδή, να μην εξαρτάται από εξωτερικούς και εσωτερικούς καταναγκασμούς (άγνοια, εξάρτηση, καταπίεση, πάθη κλπ.). Όταν είναι ή γίνε ελεύθερος, είναι ο ίδιος Αγάπη και Ελευθερία και αντιστρόφως. Έτσι δεν αλλοιώνετα από τις κακές εξωτερικές και εσωτερικές επιρροές.

Τι γίνετα όμως μέσα στην τάξη; Πόσο ελεύθερος είναι ο μαθητής και πόσο μπορεί να διαμορφώνετα σε ολοκληρωμένο άτομο, ώστε να συμβάλλε σε μια ευνοούμενη κοινωνία; Οι μαθητές δεν είναι, ούτε πρέπει να γίνου, φωτοαντίγραφα των δασκάλων τους. Για διαφόρους λόγους (άγνοια, αδυναμία, έλλειψη χρόνου, πιεστική καθημερινότητα, διδακτέα ύλη, κούραση, ανικανοποίητο κλπ.) οι μαθητές εκλαμβάνουτα όλοι ως ίδιοι, δηλαδή ένας μέσος όρος, και εφαρμόζουτα συνήθως οι ίδιοι τρόποι αντιμετώπισής τους. Αυτό, όμως, καταργεί τη διαφορετικότητα των μαθητών με τις αδυναμίες τους και τις ικανότητές τους. Έτσι, ο σεβασμός αυτής της ετε-

ρότητας καταργείται στην πράξη. Εάν δεν ξεχνούμε τη διασπορά ικανοτήτων στην καμπύλη του Γκάους, θα θυμόμαστε ότι οι μαθητές κατατάσσουτα, αδρομερώς, σε τρεις μεγάλες κατηγορίες: στους αδύνατους, στους του μέσου όρου και σε αυτούς που υπερέχου. Επομένως, κατά τη διδασκαλία μέσα στην τάξη οι εκπαιδευτικοί πρέπει να εφαρμόζου τουλάχιστον τρία προγράμματα, αν όχι τόσα όσοι και οι μαθητές, δηλαδή, να εφαρμόζου τα τρία αντίστοιχα αναφερθέντα προγράμματα. Βεβαίως, αυτή η αντιμετώπιση των μαθητών απαιτεί χρόνο, προετοιμασία, κούραση και σεβασμό της ιδιαιτερότητας των μαθητών. Αλλά πόσο ελεύθεροι είναι και πόσο ικανοί είναι οι δάσκαλοι και πόσο επιθυμούν να αναλάβου μια τέτοια δραστηριότητα; Είναι γεγονός ότι το δύσκολο έργο του δασκάλου απαιτεί υπέρβαση της καθημερινότητας, ελευθερία και αγάπη με σεβασμό στην προσωπικότητα του μαθητή. Τούτο μπορεί να το κατορθώσει μόνο όταν ο δάσκαλος είναι Αγάπη και όχι όταν λέει ότι έχει αγάπη. Γιατί όποιος αγαπά είναι ελεύθερος και υπερβαίνει τον εαυτό του, όπως η μάνα για το παιδί της.

Από την πλευρά των μαθητών, όμως, όταν λέμε ότι είναι άτομα με ιδιαιτερότητες που ελεύθερα και

αγαπητικά θα πρέπει να διαμορφώνονται σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες, δεν εννοούμε ότι το ελεύθερα σημαίνει ασύδοτα. Η Ελευθερία πρέπει να συμβαδίζει με την Πειθαρχία. Και Πειθαρχία σημαίνει και είναι η «συνειδητή», ανάλογα με την ηλικία. Μόνον όταν Ελευθερία και Πειθαρχία ευρίσκονται σε αρμονία και ισορροπία οδηγούν στη Μάθηση, δηλαδή τη Σοφία.

Από την πλευρά της Αγωγής, θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι το Σχολείο και όλη η Εκπαίδευση, σήμερα, είναι επηρεασμένη από την περιρρέουσα φιλοσοφία και προσφέρει ελλιπή μόρφωση και μονόπλευρη. Αποβλέπει κυρίως στην ικάνωση των ατόμων να αποκτήσουν πολλά υλικά αγαθά, για να ικανοποιούν όλες τις καταναλωτικές τους επιθυμίες. Θεωρείται επιτυχημένο το άτομο που έχει και όχι που είναι κάτι. Σ' αυτή την τάση

θα πρέπει να αντιδράσουν γονείς και εκπαιδευτικοί.

Η σημερινή (2010) οικονομική κρίση, μήπως οφείλεται και στην μονόπλευρη υλιστική εκπαίδευση και φιλοσοφία; Συνεπώς, πόσο προετοιμάζονται, γονείς, εκπαιδευτικοί και μαθητές για την παρούσα ζωή, για να δύνανται αγωνιζόμενοι να αποκτήσουν τα ουσιαστικά και διαχρονικά αγαθά, να μπορούν να ζήσουν αρκούμενοι στα ουσιώδη και απαραίτητα και όχι στα περιττά; Όταν εκατομμύρια άνθρωποι πεθαίνουν από την πείνα, μήπως ο δυτικός μαθητικόκοσμος θα πρέπει να μάθει να εκτιμά τα ουσιώδη και όχι τα περιττά; Μήπως ο σημερινός μαθητής θα πρέπει να ετοιμάζεται για τις δυσκολίες της ζωής ασκούμενος στη λιτότητα και όχι στην «απόλαυση» από την κατανάλωση μόνο;

ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Διά τήν ἐπαγωγόν διδασκαλίαν

*Προσίκει τόν φιλόθεον ἄνδρα
περί τήν τοῦ λόγου χρῆσιν
μή ἀμαθῶς ἔχειν,
ἀλλ' ἐρωτᾶν μέν ἀφιλονείκως,
ἀποκρίνασθαι δέ ἀφιλοτίμως.*

*Διδάσκειν δέ ἀνεπιφθόνως,
καί εἰ τι παρ' ἑτέρου δεδίδεται,
μή ἀποκρυπτόμενον,
ὥς αἱ φαῦλαι τῶν γυναικῶν,*

*αἱ τά νόθα ὑποβαλόμεναι.
ἀλλά κηρύσσειν εὐγνωμόνως
τόν πατέρα τοῦ λόγου.*

*Τόνος δέ τῆς φωνῆς ὁ μέσος προτιμητέος,
ὥς μήτε διαφεύγειν τήν ἀκοήν ὑπό σμικρότητος,
μήτε φορτικόν εἶναι τῷ μεγέθει τῆς διαστάσεως.
Προεξετάσαντα ἐν αὐτῷ τό ρηθισόμενον,
οὕτω δημοσιεύειν τόν λόγον.*

ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ

του **Ν. Τσιρώνη**,
Κριτικού θεάτρου

Ο άνθρωπος αποτελεί σύνθεση σώματος και πνεύματος. Και οι δύο αυτές συνιστώσες του έχουν ανάγκες που επιδιώκει να ικανοποιεί. Η ζωή του περιλαμβάνει και τις προσπάθειες αποκτήσεως τροφής, ενδύσεως, κατοικίας και επικοινωνίας με το θείο. Μετά την εξασφάλιση της ικανοποιήσεως των λεγομένων επιτακτικών βιοτικών αναγκών του δεν αρκέσθηκε στη σωματική ανάπαυση, αλλά αναζήτησε και την διασκέδαση. Αυτή του προσέφερε σωματική ανάπαυση, πνευματική χαλάρωση και επικοινωνία με άλλους ανθρώπους.

Έτσι δημιουργήθηκαν διάφορες εκδηλώσεις, τα λαϊκά δρώμενα, μερικά από τα οποία στην πατρίδα μας φθάνουν μέχρι τις ημέρες μας. Μια τέτοια εκδήλωση διασκεδάσεως είναι και το θέατρο που εξελίχθηκε σε ψυχαγωγία και έγινε σχολείο των πολλών στην κλασική ελληνική αρχαιότητα.

Πριν από τα μέσα του εικοστού

αιώνα στην πατρίδα μας θεάματα για παιδιά δεν υπήρχαν άλλα εκτός από τα λαϊκά δρώμενα (καρναβάλι, γαϊτανάκι, αναστενάρια, βλάχικος γάμος κ.ά.), παραστάσεις Καραγκιόζη (θέατρο σκιών) και ερασιτεχνικές θεατρικές παραστάσεις που οργάνωναν εκπαιδευτικοί στα σχολεία.

Η κατά το δεύτερο ήμισυ του εικοστού αιώνα άνοδος του βιοτικού επιπέδου στην πατρίδα μας και άλλοι παράγοντες (έλλειψη χώρου για παιχνίδια λόγω πυκνής δομήσεως, περιορισμός του ελεύθερου χρόνου των παιδιών) εδημιούργησαν τις προϋποθέσεις για θεατρικές παραστάσεις για παιδιά. Το φαινόμενο δεν συνέπεσε με την χρυσή περίοδο του νεοελληνικού θεάτρου, αλλά την ακολούθησε.

Οι γονείς αντιλαμβάνονται ότι πρέπει να δώσουν στα παιδιά τους, στριμωγμένα τοπικά και χρονικά στο διαμέρισμα - σπιρτόκουτο και στον σύγχρονο ρυθμό ζωής,

ευκαιρίες χαλαρώσεως, σωματικής και ψυχικής. Εκτός από τις εκδρομές και τις διακοπές, επιθυμούν να τους προσφέρουν και κάποιο θέαμα ψυχαγωγικό. Δεν αρκούνται να τους δώσουν την ευκαιρία να γελάσουν, αλλά θέλουν να μάθουν και κάτι, να διδαχθούν. Παράλληλα με την δική τους παιδευτική προσπάθεια και του σχολείου θέλουν και από έναν άλλο χώρο να εισπράξουν τα παιδιά τους εποικοδομητικά μηνύματα. Διαισθάνονται και αυτοί που δεν γνωρίζουν την παιδευτική δύναμη του θεάτρου ότι αποτελεί αποτελεσματικό παιδευτικό μέσον.

Αυτή την ανάγκη γονέων και παιδιών διέγνωσαν άνθρωποι του θεάτρου και έτσι σήμερα έχουμε μεγάλο αριθμό παιδικών θεατρικών

σκηνών στην Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Πειραιά. Δυστυχώς μεγάλη συγκέντρωση στην Αθήνα. Από επαρχίες έρχονται σχολεία με πούλμαν, ιδίως από κοντινές πόλεις. Οι τακτικές παραστάσεις για παιδιά δίδονται Σάββατο απόγευμα και Κυριακή 11 π.μ. και 3 μ.μ. Οι καθημερινές παραστάσεις κλείνονται ειδικά για σχολεία μετά από συνεννόηση με τα θέατρα. Στις εφημερίδες δημοσιεύονται πίνακες με τα θέατρα που έχουν παιδικές σκηνές, το παιζόμενο έργο, το συγγραφέα και άλλα στοιχεία.

Σε επόμενα σημειώματα θα εκθέσουμε τις πηγές των θεατρικών έργων για παιδιά, θεματογραφία και άλλα στοιχεία.

ΜΗ ΣΕ ΓΕΛΟΥΝ

*Μη σε γελούν. Ελεύθερος κι ανοιχτομάτης στάσου.
Σκύψε τ' αυτή και σίμωσε ν' ακούσεις την καρδιά σου.
Και θα το νιώσεις κάποτε βαθιά σου να σαλεύει
το μυστικό, το ανέκφραστο κι ειρηνικό αίσθημά σου:
Κάποιο Θεόν η ασκλάβωτη πάντα ψυχή λατρεύει.*

Γ. Βερίτης

ΑΙΓΙΝΗΤΙΚΗ ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΓΓΕΙΟΓΡΑΦΙΑ

του **Νικ. Κάτσα,**
Εκπαιδευτικού

«...**Μ**έσα στο φοβερό πέλαγος όπου πέσαμε αφ' ότου δεν καταφέραμε ν' αναπυχθούμε κανονικά και φυσικά, όπως οι λαοί της Δύσης, η επάνοδος προς τα καθαρώς λαϊκά δημιουργήματα είναι μια σανίδα σωτηρίας. Μόνο με την προϋπόθεση ότι θα εκτιμήσουμε την αρμονία, περιεχομένου και μορφής, στη λαϊκή τέχνη, ότι θα βρούμε στα έργα αυτά κάτι από το χαμένο εαυτό μας και εκτιμώντας τα όπως τους αξίζει, θα κατορθώσουμε να υψώσουμε νόμους απ' τη ζωή μας», γράφει ο Φώτος Πολίτης. «Υπάρχει μία εσωτερική σύνδεση ανάμεσα στα προϊόντα της λαϊκής τέχνης και στις ιστορικές περιπέτειες του Γένους. Αυτή η σύνδεση είναι οριζόντια και κάθετη. Πηγαίνει σε βάθος και απλώνεται σε πλάτος μέσα στις τόσες διαφορετικές περιοχές του ελληνικού χώρου».

Ημελέτη της λαϊκής τέχνης είναι απαραίτητη αυτές τις δύσκολες οικονομικές μέρες που περνάμε. Θα ενισχύσει πολύπλευρα το αίσθημα της εθνικής αυτογνωσίας, θα μας συνδέσει δημιουργικά με την παράδοση, θα ανοίξει στις καρδιές το όραμα του λαϊκού τεχνίτη, θα μας

φέρει κοντά στην ομορφιά και στην αλήθεια και σε κανόνες «δημιουργικού βίου».

Μια μορφή λαϊκής τέχνης ήταν και η Αιγινήτικη αγγειοπλαστική, που έχει μία ιστορία 5000 χρόνων.

Στο πρώτο χωριό της «Κολώνας» της Αίγινας, κάτω από τα θεμέλια του Αρχαίου ναού του Απόλλωνα, βρέθηκαν αγγεία της νεολιθικής εποχής. Όλα ήταν κατασκευασμένα στο χέρι, αφού ο περιστρεφόμενος τροχός δεν είχε εφευρεθεί ακόμα. Λαμπερά χρώματα όπως ανοικτό και σκούρο κόκκινο, κίτρινο και καφέ, γκρίζο και μαύρο κοσμούσαν τις επιφάνειές τους. Τα αγγεία αυτά δεν ήταν απλώς διακοσμητικά, αλλά αντικείμενα χρήσης και εξυπηρέτησης κάποιου σκοπού.

Στον 2ον οικισμό της «Κολώνας» (2500 - 2400 π.Χ.) τα αγγεία αποκτούν «πόδια» και εμφανίζεται το ραμφόστομο κύπελλο και ο ραμφόστομος πρόχους. Στον 3ον οικισμό (2400 -2300 π.Χ.) το κυριότερο σκεύος κάθε σπιτιού είναι τα πιθάρια. Στον 4ον και 5ον οικισμό (2300 - 2200 π.Χ. και 2200 - 2050 π.Χ.), εφευρίσκεται ο αγγειοπλαστικός τροχός και όμως, τα αγγεία διατηρούν

ακόμα τη γοντεία που τους έδινε το πλάσιμο με το χέρι. Οι αγγειογράφοι χρησιμοποιούν παχύρευστο κοκκινόπρασινο ή γκριζόφαιο επίχρισμα και ζωγραφίζουν με πηχτά αδιαφανή χρώματα.

Περί το 1800 - 1650 π.Χ., τα αγγεία της Αίγινας εξάγονται πια σ' όλες τις γειτονικές και απομακρυσμένες περιοχές. Οι αγγειογράφοι απελευθέρωσαν το αγγείο απ' την πυκνογραφία των παλαιότερων και πλάι στο κόσμημα εμφανίζεται και η ανθρώπινη μορφή.

Περί το 1600 π.Χ. η Αίγινα δεν μπόρεσε να αποφύγει την επίδραση των αγγείων που ήρθαν από την Κρήτη, λόγω των εμπορικών σχέσεων με το ισχυρό Μινωικό κράτος. Οι ντόπιοι αγγειοπλάστες, συναγωνίζονται τους κρητικούς θέλοντας να τους μοιάσουν.

Η μακραίωνη αγγειοπλαστική τέχνη των Αρχαίων Αιγινητών, έφθασε μέχρι τις μέρες μας. Δυστυχώς, όμως, τα εργαστήρια που παλαιότερα κανείς μπορούσε να τα βρει σε κάθε γωνιά του νησιού, γίνονται όλο και πιο δυσεύρετα. Η όλη τέχνη έχει αποκτήσει μόνο τουριστικό χαρακτήρα.

Οι νεώτεροι «κανατάδες» κατασκεύαζαν το «Αιγινήτικο κανάτι» που είχε τη χαρακτηριστική ιδιότητα να διατηρεί το νερό δροσερό κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Οι μικροί πόροι που διέθετε το κανάτι, προκαλούσαν μία εφίδρωση στην επιφάνειά του και

με την εξάτμιση των υδρατμών είχαμε πώση της θερμοκρασίας, με αποτέλεσμα το νερό να παραμένει δροσερό. Ο γεωργός, ο ναυτικός, ο εργάτης, η νοικοκυρά, είχαν κοντά τους τους καλοκαιρινούς μήνες ένα «Αιγινήτικο κανάτι» για να πίνουν δροσερό νερό.

Μεγάλα καΐκια φόρτωναν τα κανάτια από το λιμάνι της Αίγινας και τα μετέφεραν στο λιμάνι του Πειραιά και απ' εκεί έπαιρναν το δρόμο για όλη την Ελλάδα.

Οι νεώτεροι αγγειογράφοι, αφού λείαιναν την επιφάνειά τους και τα περνούσαν κόλλα, τα ζωγράφιζαν. Έτσι και σήμερα, υπάρχουν ελάχιστοι γνήσιοι λαϊκοί τεχνίτες *«Μεγάλοι μαστοροί, δυνατές και όμορφες ψυχές»*, όπως λέει ο Κόντογλου, που συνεχίζουν να εκπροσωπούν την Αιγινήτικη τέχνη της αγγειογραφίας.

Γνωρίσαμε κάποιες απ' αυτές τις «όμορφες ψυχές» (όπως λ.χ. την Ε.Ε.Κ.) που ασχολούνται με μεράκι ερασιτεχνικά, νοιώθοντας σαν έργο ψυχικής ανάτασης την αγγειογραφία. Η ψυχική τους ευγένεια, περνάει μέσα από τα δημιουργήματά τους και προκαλεί στον παρατηρητή αισθήματα αγάπης για τη φύση, την πατρίδα, τη θρησκεία.

Ας ευχηθούμε να τις έχει ο Θεός καλά, για να δημιουργούν πάντα εικόνες ομορφιάς και γαλήνης.

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΗΣ ΣΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

της **Αγγελικής Δρίβα,**
Καθ. Μαθηματικών

Σε κάθε κοινωνία οι έφηβοι συγκεντρώνουν το ενδιαφέρον μεγάλου μέρους των ανθρώπων και δέχονται την επιρροή που προκύπτει από κάθε αλλαγή στο περιβάλλον που μεγαλώνουν. Διαρκώς ακούμε πόσο σημαντική είναι η συμβολή της οικογένειας και του σχολείου στη διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού. Είναι γεγονός αναμφισβήτητο ότι η εκπαίδευση και οι γονείς συντελούν καθοριστικά στην πορεία της νέας γενιάς.

Όμως, πολλά ερωτηματικά δημιουργούνται, εφόσον το παιδί και ο έφηβος βάλλονται καθημερινά από ειδήσεις και εικόνες διαφθοράς. Αρκετοί νέοι εκδηλώνουν αντικοινωνικές συμπεριφορές, όπως βία, κλοπή και χρήση ουσιών. Ως υπεύθυνοι κηδεμόνες οφείλουμε να χαλυβδώσουμε τις προσωπικότητες των εφήβων εμπλουτίζοντάς τις με αρετές. Η αγάπη, η φιλία, η συνεργασία, η αλληλεγγύη, η συμπάθεια και ο σεβασμός είναι αρετές που αποτελούν θεμέλιο λίθο στη ζωή του ανθρώπου και προϋπόθεση για μια εύρυθμη και λειτουργική κοινωνία.

Όπως προαναφέρθηκε, οι σημερινοί έφηβοι βάλλονται πανταχόθεν. Οι

γονείς πρέπει να επαγρυπνούν για τα παιδιά τους, προκειμένου να τα προστατεύουν από τις αρνητικές επιρροές που δέχονται από την τηλεόραση και το διαδίκτυο. Επιπλέον, είναι χρέος τους να τα βοηθούν στη διαμόρφωση ισχυρού χαρακτήρα. Όταν κλείνουν τα σχολεία το καλοκαίρι, αρκετοί επιδιώκουν να συμμετέχουν τα παιδιά τους σε μια καλή κατασκήνωση, για να ωφελούνται πρωτίστως τα ίδια.

Η κατασκήνωση, κάτω από τις συνθήκες που ζούμε, αποτελεί κοινωνική ανάγκη, διότι συμβάλλει ουσιαστικά στο παιδί της πολυκατοικίας και της τσιμεντούπολης να έρθει σε επαφή με τη φύση, να μάθει την ομαδική ζωή - και όχι μόνο. Ας μην ξεχνάμε ότι είμαστε Έλληνες και σαν έθνος έχουμε μια ιστορία σε βάθος χρόνου, που δεν πρέπει να λησμονούμε. Υπάρχουν ελληνικές παραδόσεις που εναρμονίζονται με τις χριστιανικές αξίες και τα ιδανικά, τα οποία είναι απαραίτητο να μεταλαμπαδεύσουμε στους συνεχιστές της εθνικής μας κληρονομιάς. Στην κατασκήνωση το παιδί μαθαίνει για τον πνευματικό πολιτισμό της Ελλάδας, που κατ' ουσίαν συνθέτουν τα χριστιανικά ιδεώδη και η αγάπη για την πατρίδα.

Είναι διαδεδομένο για τους μελετητές του φαινομένου ότι η ζωή της κατασκήνωσης ασκεί τεράστια επίδραση στη ζωή των παιδιών. Πέρα από τα καθορισμένα πλαίσια του κατασκηνωτικού ημερήσιου προγράμματος και των εμπειριών που προσφέρονται στα παιδιά μέσα στο περιβάλλον που ζουν και δραστηριοποιούνται, η κατασκήνωση είναι τόπος μάθησης αλλά συνάμα και χαράς. Το σπουδαιότερο είναι ότι σ' αυτήν παρέχεται η δυνατότητα να βιώσει ο κατασκηνωτής τη χριστιανική ζωή, να «μορφωθεί» ο Χριστός στην ψυχή του, να γνωρίσει τη χριστιανική αγάπη και αρετή.

Οι περισσότεροι που έχουν πάει σε κατασκήνωση, όταν ρωτούνται τι θυμούνται απ' αυτήν, απαντούν στην πλειοψηφία τους, τη βραδινή προσευχή, το σύνθημα της ημέρας από το αγιογραφικό ανάγνωσμα, την πνευματική προετοιμασία για τη Θεία Μετάληψη στην Κυριακάτικη Θ. Λειτουργία. Αυτά αποτελούν εμπειρίες ανεξίτηλες στις ψυχές των τότε εφήβων και σημειρινών νέων και γονιών.

Στη διάρκεια της κατασκηνωτικής περιόδου γίνεται προσπάθεια να εμπεδωθούν στις ψυχές των παιδιών η αλληλεγγύη, η αυταπάρνηση και γενικότερα οι χριστιανικές αρχές. Χωρίς η ατμόσφαιρα να γίνει βαριά, είναι σημαντικό για τα παιδιά, ανάλογα με την ηλικία τους, το ότι εφοδιάζονται ψυχικά και λύνουν απορίες τους σε θεωρητικά και σε πρακτικά θέματα, χωρίς να στερούνται τη χαρά και τη διασκέδαση

που, βέβαια, τους είναι απαραίτητη.

Ο χαρακτήρας του προγράμματος της κατασκήνωσης είναι εποικοδομητικός και παιδαγωγικός. Τα παιδιά στη διάρκεια της ημέρας συζητούν μεταξύ τους, παίζουν και χαίρονται χωρίς θυμούς, μαλώματα και απρέπειες. Μαθαίνουν να τακτοποιούν τα πράγματα και το χώρο τους. Επιδίδονται σε ομαδικά παιχνίδια και ψυχαγωγικές δραστηριότητες (περίπατοι, εκδρομές, θεατρικά κ.ά.). Κατ' αυτόν τον τρόπο εθίζονται στην αυτοπειθαρχία, την υπευθυνότητα και τη συνεργασία, στο να παίρνουν πρωτοβουλίες, να σέβονται το συγκατασκηνωτή τους. Και όλα αυτά σε μια ευχάριστη ατμόσφαιρα απλότητας και αφέλειας που δημιουργεί το χριστιανικό πνεύμα.

Διαπιστώνουμε ότι αρκετά μπορεί να πάρει ένα παιδί σε μια τέτοια ευκαιρία και να αποβάλει πολλές κακές συνήθειες και συμπεριφορές. Στην κατασκήνωση αναβαπτίζεται όλος ο ψυχικός κόσμος του εφήβου, επειδή του παρέχεται μια πιο ουσιαστική μορφή κοινωνικής ζωής. Δέχεται με προθυμία τον ορθό τρόπο κοινωνικής συμπεριφοράς και προσλαμβάνει σε ηθικό και σε πνευματικό επίπεδο πολλά νέα στοιχεία, νιώθοντας έτσι και πιο σίγουρος για τον εαυτό του. Συνεπώς προετοιμάζεται να μπει στην Κοινωνία των μεγάλων σαν ένας σωστός πολίτης και ακόμη πιο σημαντικό και ουσιώδες για τη ζωή του, σαν ένας καλός χριστιανός, έτοιμος να αντιμετωπίσει τις αρνητικές προκλήσεις της καθημερινότητας. □

ΑΠΟΨΕΙΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Του **κ. Χρυσ. Σύρκου**,
Καθ. Μαθηματικών,
τ. Δημάρχου Μεγάρων

Κύριε Διευθυντά των Εκπαιδευτηρίων «Απόστολος Παύλος»,

Εκλεισαν δύο και πλέον χρόνια από τότε που η καλοσύνη σας με συμπεριέλαβε στους παραλήπτες των περιοδικών που εκδίδουν τα Εκπαιδευτήρια που διευθύνετε.

Η πρώτη γνωριμία με τις «Κοινωνικές Τομές» και τον «Πυρσό» υπήρξε για μένα μια ευχάριστη έκπληξη που με αιφνιδίασε. Το πρώτο που βγήκε από μέσα μου ήταν: «Υπάρχει ελπίδα», αφού στην Ελλάδα μας εξακολουθούν να διδάσκουν εκπαιδευτικοί που εμπνέονται από ιδανικά.

Έκτοτε διαβάζω ανελλιπώς τα περιοδικά σας ενδυναμούμενος και ωφελούμενος.

Τα άρθρα και οι καταχωρίσεις των «Κοινωνικών Τομών» προβάλλουν τα νάματα της Ορθόδοξης πίστης μας και της Ελλάδας μας και ως εκ τούτου είναι μυρίπνοα.

Τα όσα εκθέτουν οι μαθητές σας καθώς και οι απόψεις τους για διάφορα θέματα που αναπτύσσουν αποδεικνύουν ότι στα Εκπαιδευτήριά σας συντελείται εκπαιδευτικό έργο αξιοζήλευτο.

Εύχομαι από καρδίας να σας ενισχύει ο μεγάλος Παιδαγωγός ο Κύριος Ιησούς Χριστός ώστε να ορθοτομείτε.

Διατελώ με εκτίμηση,
Χρυσόστομος Δ. Σύρκος

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Της **κ. Μερόπης Ν. Σπυροπούλου**,
Ομότ. Καθηγήτριας Παν/μίου Αθηνών

Με την ευκαιρία της επετείου από την έναρξη της λειτουργίας των υπό την Εποπτεία του Αρχιμ. π. Χριστοδούλου Γ. Κωνσταντοπούλου Εκπαιδευ-

τηρίων «Απ. Παύλος», μαζί με τις ευχές μου, σ' εσάς και τους άξιους συνεργάτες σας, για κάθε ευλογία και κάθε επιτυχία στο ωραίο έργο σας, θέλω να σας εκφράσω και τα θερμά μου συγχαρητήρια για την υψηλή ποιότητα των περιοδικών που εκδίδετε.

Σας αξίζουν συγχαρητήρια για την επανέκδοση των «ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΤΟΜΩΝ», που μας είχαν πραγματικά λείψει. Τα κείμενα των πολύ αξιόλογων συνεργατών του περιοδικού αποτελούν μια πραγματική όαση για τους αναγνώστες.

Το νεανικό και μαθητικό περιοδικό σας «Ο Πυρσός», με την πολύ καλαίσθητη έκδοση, έχει μια θαυμάσια ποικιλία θεμάτων που κάνουν την ανάγνωση πραγματικά ευχάριστη, αλλά και αποπνέουν μια ελπιδοφόρα αύρα ουσιαστικής παιδείας. Σημαντικές, επίσης, οι περιγραφές των ίδιων των μαθητών σχετικά με τις διάφορες δραστηριότητες και εκδηλώσεις του σχολείου και οι συμμετοχές τους με τα ωραία κείμενα φιλολογικού περιεχομένου.

Η μόνη πρόταση που θα είχα να κάνω, θα ήταν να υπήρχαν, σε κάθε τεύχος, και δύο-τρεις σελίδες με πολυτονικό κείμενο, σε μια προσπάθεια να μην αποξενώνονται μικροί και μεγάλοι από αυτήν τη μορφή της γλώσσας μας, η οποία επί αιώνες χρησιμοποιήθηκε και στην οποία είναι γραμμένα και όλα τα ιερά μας κείμενα.

Με εγκάρδια και πάλι συγχαρητήρια και με σεβασμό,
Μερόπη Ν. Σπυροπούλου

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Του Νεκτ. Γρ. Πούλη,

Φοιτητή (αποφ. Εκπ/ρίων «Απ. Παύλος»)

Σεβαστέ κ. Διευθυντά,

Μεγάλη εντύπωση μου προκάλεσε μια είδηση που δημοσίευσε πρόσφατα η εφημ. «Η Καθημερινή» (26-12-2010) και η οποία έχει να κάνει με την ανάδειξη από το περιοδικό «Time» του «Προσώπου της Χρονιάς» 2010. «Σε ηλικία μόλις 26 χρονών», γράφει η εφημερίδα, «ο συνιδρυτής και διευθύνων

σύμβουλος της γνωστής ιστοσελίδας κοινωνικής δικτύωσης Facebook Μαρκ Ζούκερμπεργκ βλέπει ήδη το όνομά του δίπλα σ' εκείνα προέδρων, βασιλιάδων, ανταρτών, δικτατόρων και άλλων ατόμων μεγάλης επιρροής στον φημισμένο κατάλογο των Προσώπων της Χρονιάς του Time».

Ο νεαρός Ζούκερμπεργκ προκρίθηκε στη θέση αυτή από διάσημους δημοσιογράφους του γνωστού αμερικανικού περιοδικού, γιατί - σύμφωνα με δηλώσεις του αρχισυντάκτη του - «κατόρθωσε να ενώσει περισσότερους από 500 εκατομμύρια ανθρώπους, χαρτογραφώντας παράλληλα τις μεταξύ τους σχέσεις». Ενδεικτικό για το πλήθος των μελών του Facebook είναι το σχόλιο της εφημερίδας πως «αν το Facebook ήταν κράτος, θα ήταν το τρίτο μεγαλύτερο στον πλανήτη, μετά την Κίνα και την Ινδία»!

Πράγματι, τεράστια η εξάπλωση του Facebook! Γι' αυτό, συνάμα με την αναγνώριση της πραγματικότητας αυτής, δεν μπορεί κανείς σκεπτόμενος άνθρωπος να μην προβληματιστεί ως προς το ποιες είναι οι θετικές ή οι αρνητικές επιδράσεις του στις σχέσεις των ανθρώπων.

Ήδη, μετά από πέντε περίπου χρόνια λειτουργίας του, είναι επαρκέστατα τα στοιχεία που έχουν συγκεντρωθεί: Το Facebook, βέβαια, διευκόλυνε την επικοινωνία των ανθρώπων. Απ' την άλλη όμως πλευρά αναδείχτηκε σε κύριο πεδίο του ηλεκτρονικού εγκλήματος, αφού ο χρήστης του μπορεί να εμφανίζεται με ψεύτικο ηλεκτρονικό προφίλ κι αφού τα στοιχεία του που αναρτώνται δεν προστατεύονται, με αποτέλεσμα ο οποιοσδήποτε να έχει τη δυνατότητα να τα συγκεντρώνει και να τα χρησιμοποιεί κατά βούληση. Τα τραγικά περιστατικά εξαπάτησης, αποπλάνησης και θανάτων - κυρίως εφήβων και νέων ανθρώπων - για τα οποία ευθύνεται το Facebook προκαλούν σοκ και πληθαίνουν ολοένα. Αλλά και η ποιότητα της επικοινωνίας μεταξύ «φίλων» έχει υποστεί πλήγμα. Η εικονική πραγματικότητα τις περισσότερες φορές παρασύρει στην εύκολη σύναψη «φιλίας» με άγνωστους χρήστες. Μια ματιά στο Facebook αρκεί για να διαπιστώσει κανείς και το χαμηλό επίπεδο «συναναστροφής», όπου κυριαρχεί η ρηχότητα, η βωμολοχία και ο εκμαυλισμός.

Λοιπόν; Ποιος είναι ο κατάλληλος χαρακτηρισμός που ταιριάζει στον Ζούκερμπεργκ; Κοινωνικός ευεργέτης ή επιτήδειος καιροσκόπος; Ανεξάρτητα από τις επιδράσεις της εφεύρεσής του, «Πρόσωπο του 2010», επιμένει το Time. Ευτυχώς που αναγνώστες του έσπευσαν να εκφράσουν τη δυσαρέσκεια και την αντίθεσή τους με την επιλογή. Τουλάχιστον προς το παρόν...

Με πολύ σεβασμό,
Νεκτ. Γρ. Πούλης

Μια παιδική καρδιά...

Μια παιδική, αδιά καρδιά να 'χα, στοχάζομαι,
που δεν την πνίχουν τ' αψηλά της γνώσης τείχη,
να μη μετρώ, μέδ' στον καιρού το χορχοπέρασμα,
κάθε στιχμή, δαν τους εμπόρους, με τον πίκυ.

Μια παιδική, αδιά καρδιά να 'χα, στοχάζομαι,
στον κάμπο ξάστερο ρυάκι που κυλάει,
να μην παλεύω, Δον Κιχώτης, μ' ανεμόμυλους,
λίγη χαρά να δίνω σ' όποιον μου ζητάει.

Μια παιδική, αδιά καρδιά να 'χα, στοχάζομαι,
που να μη ξέρει από χαμούς κι από θανάτους,
να νιώθω εντός μου τ' αναστάσιμο προμάντεμα,
ν' ακούω των άστρων τ' αλαφρό περπάτημά τους.

Μια παιδική, αδιά καρδιά να 'χα, στοχάζομαι,
να μην υψώνει τη σημαία του πολέμου·
μια παιδική, αδιά καρδιά μ' αγάπη απέραντη,
που πάντα μέσα της να κλείνει Εσένα, Θε μου!

Ν. Τυπάλδος

εκπαιδευτήρια (ΣΤΟΝ ΙΣΘΜΟ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ) «ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ»

ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Αναζητήστε μας στο Διαδίκτυο,
στη νέα μας ιστοσελίδα:

www.apostolospavlos.gr

Θα βρείτε την ταυτότητα
των Εκπ/ρίων «ΑΠ. ΠΑΥΛΟΣ»
με ευρύ φάσμα της λειτουργίας
και της δραστηριότητάς τους.

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ

Ο 2ος τόμος (2010) του π. «ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΤΟΜΕΣ»

Με ενδιαφέρουσα ύλη (μελέτες, άρθρα, σχόλια, ποιήματα),
αναφερόμενη στα κεφαλαιώδη θέματα
της ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ, της ΠΑΙΔΕΙΑΣ και της ΠΑΤΡΙΔΑΣ.

Ο 4ος τόμος (2010) του π. «Ο ΠΥΡΣΟΣ»

Στις όμορφες σελίδες του θα βρείτε πολλά
ενδιαφέροντα για παιδιά και εφήβους.

Θέματα με νεανική ανάπτυξη:

- πνευματικού προσανατολισμού • νέα για εφήβους πολλά και ενδιαφέροντα • ελκυστικές αναφορές περιβαλλοντικού περιεχομένου
- υποδειγματικές εκθέσεις για μαθητές των γυμνασιακών τάξεων
- νεανικά διηγήματα, χρονογραφήματα, ποιήματα
- εκδηλώσεις χαράς και δημιουργίας των μαθητών Εκπ/ρίων «Απ. Π.»
- εκδρομές, ψυχαγωγία, παιχνίδια κ.ά.

Μπορείτε να προμηθευτείτε τους τόμους (2010) από:

- Τα Εκπαιδευτήρια «Απόστολος Παύλος», Ισθμός Κορίνθου
- Τα Γραφεία της «Κοινωνικής Προσπάθειας», Γέλωνος 9, 115-21 Αθήνα

Τιμή εκάστου τόμου: 18 ευρώ

τηλ.: 27410 - 29663 , Κιν: 6932 659820

fax: 27410 - 75727, e-mail: grammateia@apostolospavlos.gr